

Hyvinvointiraportti 2019

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	2
Kertomuksen vastuutaho ja laatijat (viranhaltijat, luottamushenkilöt, työryhmät).....	2
VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS.....	3
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi sekä hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi.....	3
1.1 Talous ja elinvoima.....	5
1.2 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet.....	7
1.3 Nuoret ja nuoret aikuiset.....	11
1.4 Työikäiset.....	15
1.5 Ikäihmiset.....	19
1.6 Kaikki ikäryhmät.....	24
1.7 Yhteenveto indikaattoreista.....	27
HYVINVOINTISUUNNITELMA 2017-2021.....	29
2 Hyvinvointisuunnitelma osana kaupunkistrategiaa.....	29
3 Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat.....	34
Liite 1 Indikaattorikuvien tulkinta.....	35

Julkaisun toteutus: Talouspalvelut 2020

Kannen kuvat:

Kotipalvelun Susanna Hakki auttamassa Inkeri Markkoa tämän kodissa. KUVA: NINA SUSI
Sauvosaaren koulun esikoululaisia. KUVA: NINA SUSI

Esipuhe

Terveydenhuoltolain 12 §:n mukaan kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Hyvinvointikertomus ohjaa kunnan hyvinvointipolitiikkaa.

Kemin kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2017–2021 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.01.2018 § 8 ja on luettavissa osoitteessa: https://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2019/12/Laaja-hyvinvointikertomus-2017-2021_valmis.pdf. Käsillä oleva hyvinvointiraportti 2019 on laajan hyvinvointikertomuksen 2017–2021 toinen vuosittainen päivitys.

Hyvinvointiraportissa käsitellään väestön hyvinvoinnin kehitystä viime vuosina. Hyvinvointia on tarkasteltu seuraavista näkökulmista: 1. talous ja elinvoima, 2. lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, 3. nuoret ja nuoret aikuiset, 4. työkäiset, 5. ikäihmiset, 6. kaikki ikäryhmät. Tarkastelu perustuu sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoreihin. Sähköinen hyvinvointikertomus ottaa tiedot Sotkanet.fi -palvelusta, jossa uusimmat tiedot ovat syyskuussa 2020 vuosilta 2018 ja 2019. Hyvinvointiraportin indikaattorit ovat valtuustokauden 2017–2021 hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja mittareita (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.1.2018 § 8). Lisäksi hyvinvointikertomuksen mittarit on kirjattu kaupunkistrategiaan strategisen päämäärän "Hyvinvoivat asukkaat" mittariksi (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.6.2018 § 76). Hyvinvointiraportin loppuun on koottu hyvinvointisuunnitelman 2017–2021 tavoitteet ja toimenpiteet (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.1.2018 § 8).

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat (viranhaltijat, luottamushenkilöt, työryhmät):

Hyvinvointiraportti on laadittu talouspalveluissa. Varsinaisen valmistelutyön on tehnyt suunnittelija Riikka Leinonen. Hyvinvointiraportin valmisteluun on osallistunut hyvinvointityöryhmä, johon ovat kuuluneet:

tekninen johtaja Mika Grönvall, puheenjohtaja

suunnittelija Riikka Leinonen, varapuheenjohtaja/sihteri

työllisyysjohtaja Riitta Hakala

sivistysjohtaja Anu-Liisa Kosonen

sosiaali- ja terveystoimenjohtaja Liisa Niiranen

vs. kulttuuriosaston päällikkö Anne Toppari

2. rakennustarkastaja Virpi Mäki-Iso

työsuojelupäällikkö Eeva Ssynimaa

nuoriso- ja liikuntajohtaja Matti Molander

Lapin ammattikorkeakoulun osaamispäällikkö Hannele Kauppila

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian koulutuspäällikkö Johanna Antinoja

Kemin kaupunginhallituksen edustajina Tuire Kourula ja Tytti Kumpulainen

Järjestöjen edustajana toiminnanjohtaja Tuula Huttunen Koivumaa, Pohjoisen yhteisöjen tuki –
Majakka ry

VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi sekä hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi

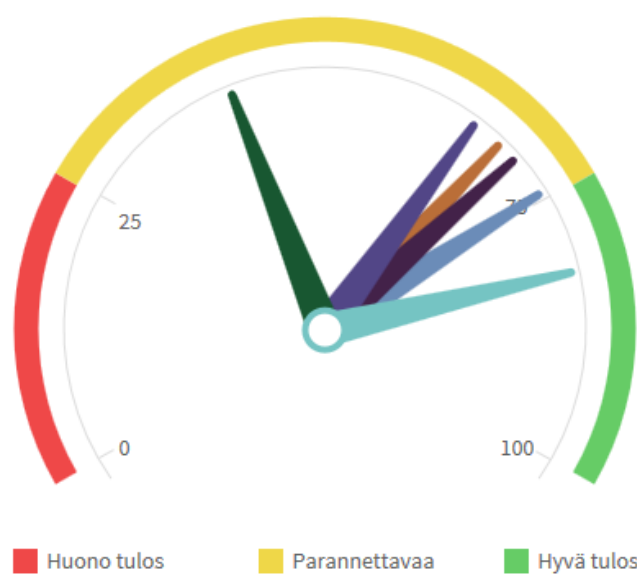
Kemin kaupungin hyvinvointiraportti perustuu sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritietoihin <https://www.hyvinvointikertomus.fi>. Lisäksi tietolähteenä on käytetty Tilastokeskuksen väestötilastoja, StatFin-tilastopalvelun tilastoja, Lapin ELY-keskuksen työllisyystilastoja, Sotkanet.fi -palvelun tilastoja, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämää terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmää (TEAviisari) ja kaupungin omia tilastoja. Kemin vertailukunniksi/-alueiksi on valittu Keminmaa, Tornio, Raahe, Varkaus, 20 000–39 999 asukkaan kaupungit ja koko maa.

TEAviisari on kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden edistämisessä kuvaava verkkopalvelu osoitteessa <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>. TEA-termillä tarkoitetaan yhteisön terveydenedistämistä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää kaksi kertaa vuodessa kyselyillä tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä. TEAviisaria varten kerätyt tiedot pisteytetään toiminnan laadun mukaan. Kuntien terveydenedistämistä tulokset ilmoitetaan työkalussa pistemäärän 0–100 välillä. Pistemäärät ilmaistaan myös liikennevaloista tutuilla värikoodeilla graafisissa kuvioissa.

- Vihreä tarkoittaa hyvää laatua (pisteet 75-100)
- Keltainen tarkoittaa parannettavaa (pisteet 25-74)
- Punainen tarkoittaa huonoa laatua (pisteet 0-24)

Kulttuuri saa Kemissä terveydenedistämistä hyvän tuloksen, mutta kaikilla muilla osa-alueilla (kuntajohto, perusopetus, lukiokoulutus, liikunta ja perusterveydenhuolto) on vuoden 2019 tulosten mukaan parannettavaa. Kemin terveydenedistämistä saamat pisteet 66/100 ovat paremmat kuin Keminmaassa, Raahessa ja Torniossa mutta huonommat kuin Varkaudessa. Terveydenedistämistä on Kemissä matalampi kuin koko maassa keskimäärin. Kemin saamat pisteet ovat nousseet vuodesta 2018, jolloin pisteet olivat 64/100.

Kaikki sektorit : Kemi 2019

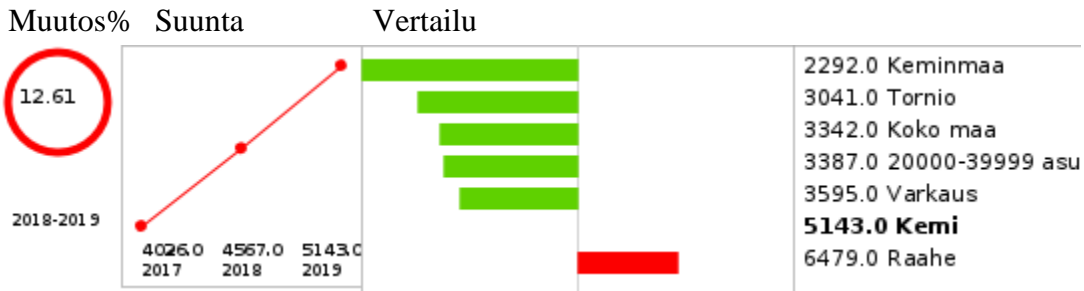
- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Perusterveydenhuolto
- Kulttuuri

Aineisto päivitetty 12.05.2020

Pisteet	Kemi	Keminmaa	Raahe	Tornio	Varkaus	Koko maa
Kaikki sektorit	66	55	62	61	68	68
Kuntajohto	74	64	..	68	76	78
Perusopetus	68	62	57	61	68	66
Lukiokoulutus	70	..	78	51	67	69
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..	66
Liikunta	65	60	60	62	88	74
Perusterveydenhuolto	41	41	73	66	78	67
Kulttuuri	82	48	27	61	37	59

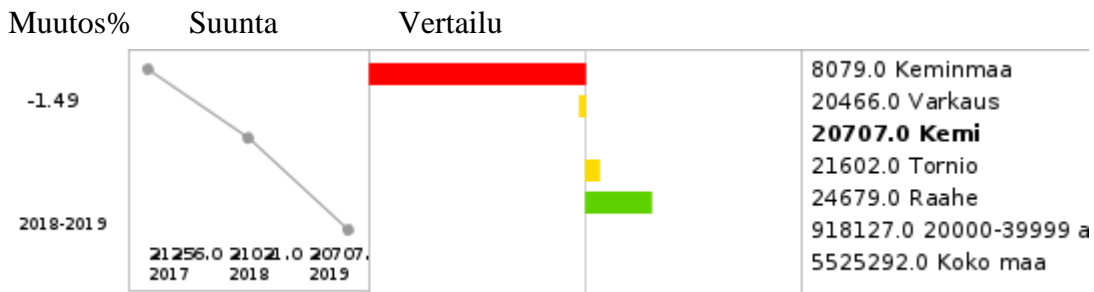
1.1 TALOUS JA ELINVOIMA

Lainakanta, euroa / asukas

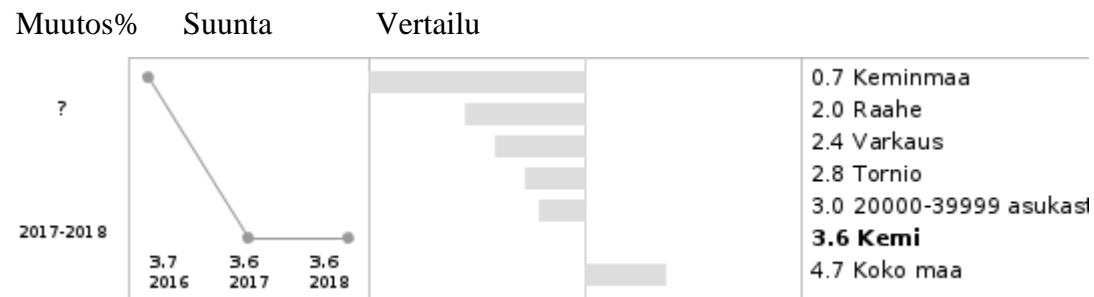

Elinvoima: Väestö

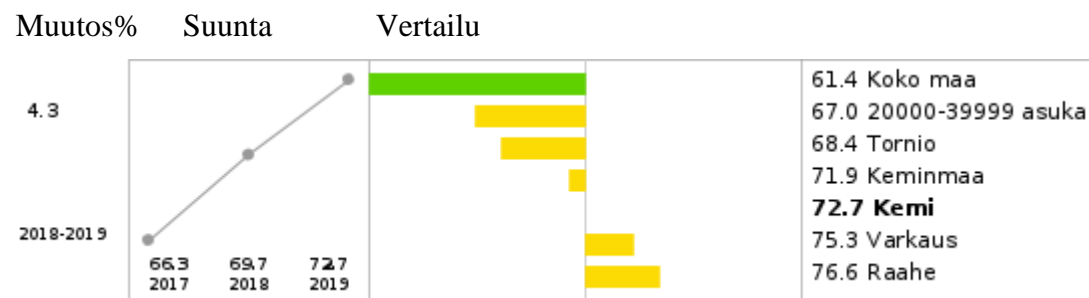
Väestö 31.12.

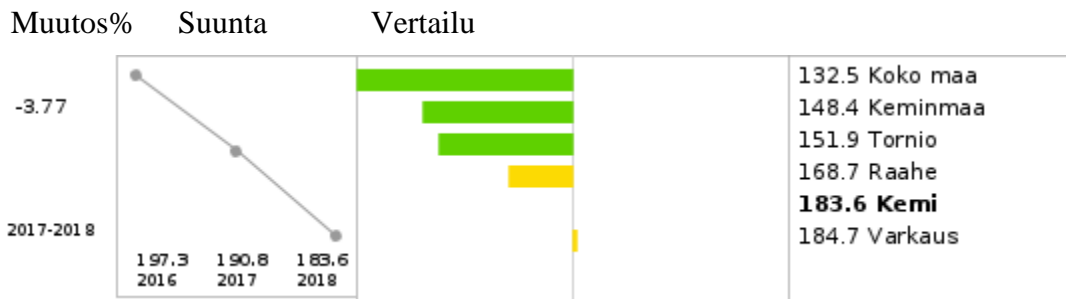
Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä

Demografinen huoltosuhde

Taloudellinen huoltosuhde

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

-Kemin lainakanta (5 143 euroa/asukas) on noussut 13 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Asukasta kohti laskettu lainakanta on vertailukuntien suurimpia. Ainoastaan Raahessa lainakanta on suurempi kuin Kemissä.

-Kemin väkiluku on vähenevä. Väkiluku on ollut korkeimmillaan vuonna 1967, jolloin Kemissä oli lähes 30 000 asukasta. Vuonna 2019 Kemissä oli 20 707 asukasta ja väestö väheni 314 hengellä (-1,5 %) edellisvuoteen verrattuna. Tilastokeskuksen syksyllä 2019 julkaiseman väestöennusteen mukaan väkiluku jatkaa laskuaan niin, että Kemissä on enää noin 17 000 asukasta vuonna 2040.

-Työikäisten osuus väestöstä laskee: vuonna 2019 Kemin väestöstä 48,0 % oli 25–64-vuotiaita ja vuonna 2030 osuuden ennustetaan olevan 43,7 %. Ikäihmisten osuus väestöstä nousee: vuonna 2019 Kemin väestöstä 27,6 % oli yli 65-vuotiaita, kun vastaava luku oli koko maassa keskimäärin 22,3 %. Vuonna 2030 yli 65-vuotiaiden osuuden ennustetaan olevan Kemissä 33,5 % väestöstä. Kemissä nuoria ikäluokkia on valtakunnan keskitasoa vähemmän ja ikärakenne painottuu vanhempiin ikäluokkiin kuin koko maassa keskimäärin (Tilastokeskus, StatFin-tilastopalvelu).

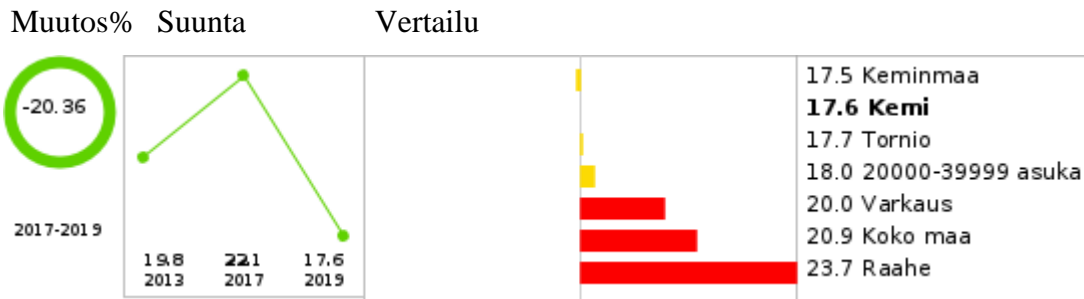
-Vuonna 2018 Kemin väestöstä 3,6 % oli ulkomaan kansalaisia. Vuonna 2019 osuus putosi 3,1 prosenttiin. Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä on Kemissä yhä vertailukuntien korkein mutta pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Kemissä oli vuonna 2019 yhteensä 926 vieraskielistä asukasta (4,5 % väestöstä), kun edellisvuonna vieraskielisiä oli vielä 1007. Vieraskielisiksi luetaan muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvat. Suomen kielen jälkeen yleisimmät kielet Kemissä ovat venäjä, somali, arabia, persia/farsi, thai ja kurdi (Tilastokeskus, StatFin-tilastopalvelu).

-Väestöllinen eli demografisen huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään (lapsia ja vanhuksia 100 työikäistä kohti). Taloudellinen huoltosuhde puolestaan kuvaa työttömien ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien määrän suhdetta työllisten määrään. Kemin väestön vanheneminen näkyy demografisen huoltosuhteen nousuna. Demografisen huoltosuhteen osalta oleellista eroa vertailukuntiin ei ole. Sen sijaan taloudellinen huoltosuhde on Kemissä heikompi kuin vertailukunnissa Varkautta lukuun ottamatta. Taloudellinen huoltosuhde on Kemissä kuitenkin parantunut vuodesta 2014 vuoteen 2018 työllisten osuuden kasvaessa. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan yli 65-vuotiaiden määrä jatkaa kasvuaan Kemissä vuoteen 2029. Työikäisten sekä lasten ja nuorten määrä puolestaan vähenee. Tämä tarkoittaa, että **demografisen huoltosuhde heikkenee edelleen, jolloin työikäisiä on yhä vähemmän suhteessa lapsiin ja eläkeikäisiin. Myös taloudellinen huoltosuhde heikkenee ja työssäkäyviä on yhä vähemmän suhteessa ei-työllisiin.**

1.2 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

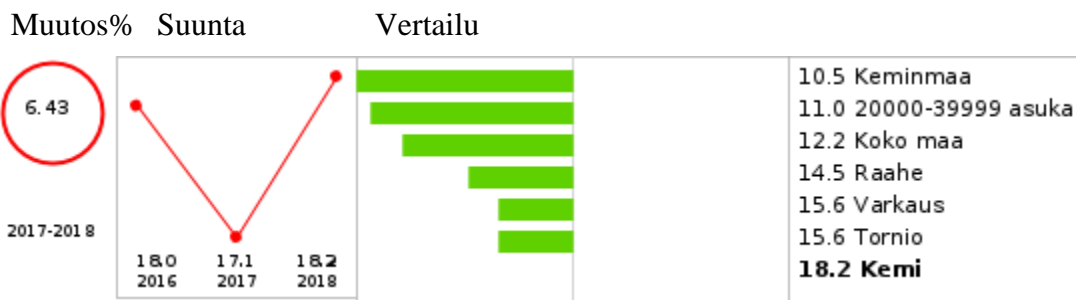
Elämänlaatu ja osallisuus

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

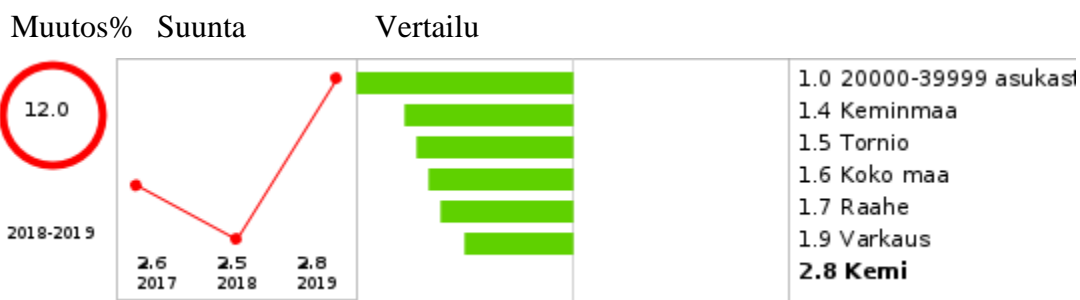
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Lasten pienituloisuusaste

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

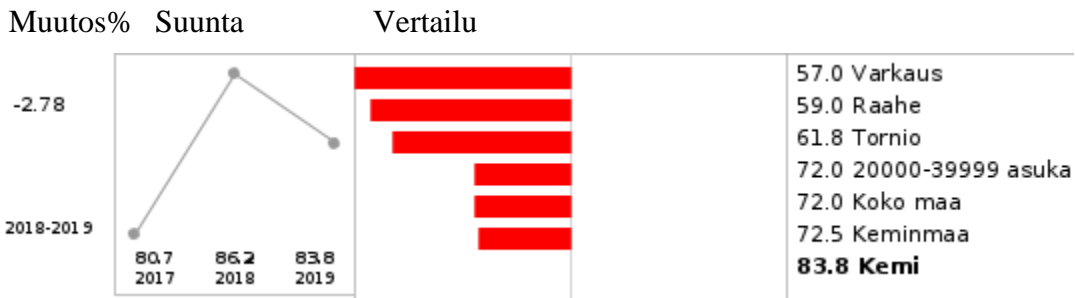
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

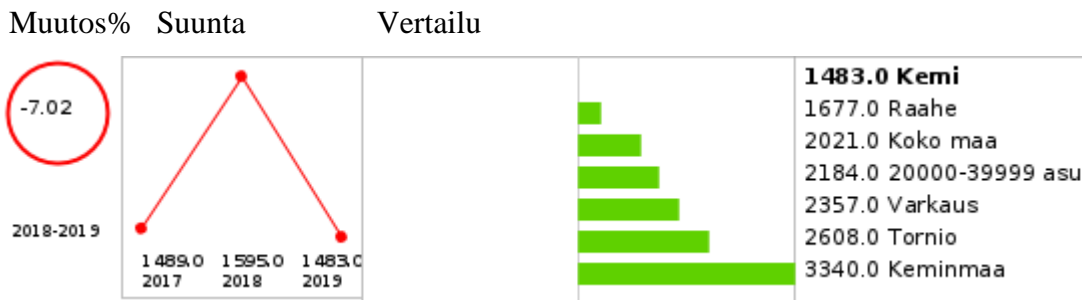
Päivähoito

Lasten päivähoitossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä/ Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

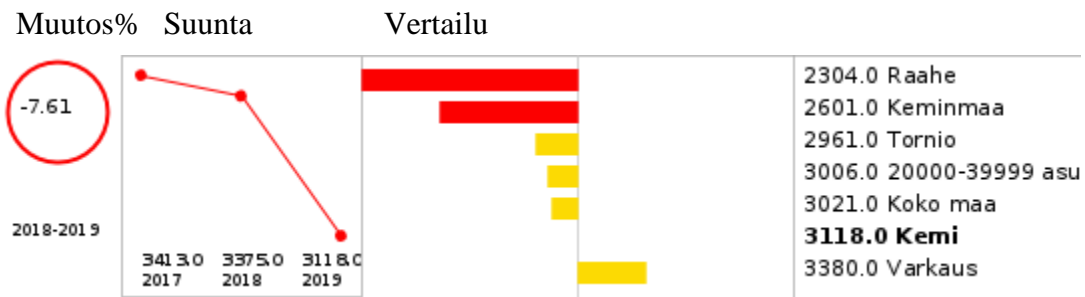

Sosiaali- ja terveydenhuolto

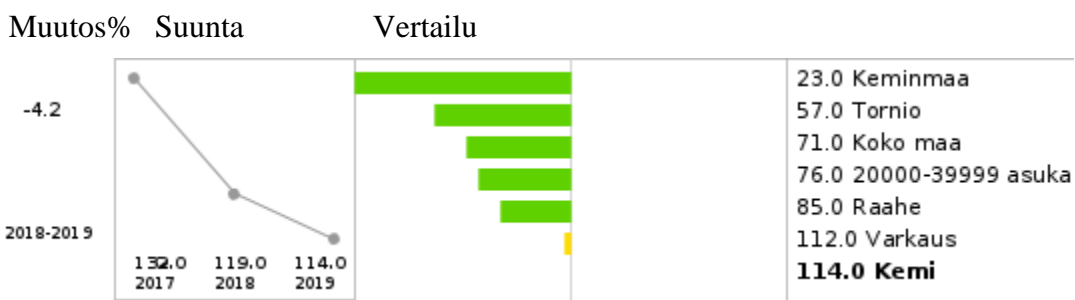
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET – Yhteenveto

-Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn mukaan 17,6 % kemiläisistä 8. ja 9. luokkalaisista nuorista koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Osuus on laskenut vuosien 2013 ja 2017 kouluterveyskyselyjen tuloksista ja on vertailukuntien alhaisimpia.

-Lasten pienituloisuusasteella tarkoitetaan alle 18-vuotiaita lapsia, jotka asuvat pienituloisissa asutokunnissa (% ikäryhmästä). Pienituloisiksi on määritelty ne asutokunnat, joiden ekvivalentti tulo (=kotitalouden tulot jaettuna kotitalouden kulutusyksiköiden eli henkilöiden määrällä) jää pienemmäksi kuin 60 prosenttia kaikkien asutokuntien mediaanitulosta. Lasten pienituloisuusaste (18,2 %) kääntyi vuonna 2018 Kemissä vuosia kestäneen laskun jälkeen nousuun ja on vertailukuntien korkein.

-Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden osuus samanikäisestä väestöstä on noussut Kemissä vuodesta 2018 vuoteen 2019. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus on Kemissä vertailukuntien korkein. Osuus on ollut vertailukuntien korkeimpia myös kahden edellisen laajan hyvinvointikertomuksen mukaan. Suomessa oli vuonna 2019 vain 11 kuntaa, joissa tilanne oli vielä huonompi. Sijoitettujen lasten suuri määrä kertoo lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin vajeista.

-Lasten päivähoidossa olleiden 3–5-vuotiaiden osuus samanikäisestä väestöstä on noussut Kemissä vuodesta 2015 vuoteen 2018 mutta laskenut hieman vuonna 2019, jolloin 83,8 prosenttia 3–5-vuotiaista oli varhaiskasvatuksen piirissä. Lasten päivähoidossa olleiden 3–5-vuotiaiden osuus on Kemissä vertailukuntien korkein.

-Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käyntejä Kemissä on ollut vähemmän kuin vertailukunnissa ja koko maassa keskimäärin. Sen sijaan perusterveydenhuollon lastenneuvolan käyntejä Kemissä on ollut enemmän kuin vertailukunnissa Varkautta lukuun ottamatta ja enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Kouluterveydenhuollon ja lastenneuvolan käynnit vähentyivät Kemissä vuodesta 2018 vuoteen 2019. Vastaava terveydenhoitaja Miia Keränen näkee yhtenä syynä käyntien vähenemiseen sen, että terveydenhoitajien työaika menee yhä enemmän erilaisiin alueellisiin työryhmiin ja toimistotyöhön, mikä on vähentänyt vastaanottoon käytettävissä olevaa aikaa. Toimistotyötä lisäävät mm. lääkäripäivien ennakoimattomat muutokset, jotka yleistyivät vuonna 2019. Keväällä 2019 Kemissä oli lisäksi vajausta terveydenhoitajaresurssissa sairauspoissaolojen ja vanhempainvapaiden vuoksi ja neuvolatoiminnassa tapahtui henkilöstömuutoksia, jotka vähensivät hieman terveydenhoitajaresurssia. Käyntien lukumäärät eivät kerro terveystarkastusten sisällöstä tai laadusta, sillä perheiden ongelmat voivat olla hyvin monenlaisia ja haastavia. Perheiden ongelmat (vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat, ongelmat perustarpeiden huomioimisessa ala-asteikäisillä ja myöhemmin nuorilla päihteet, yksinäisyys, itsensä vahingoittaminen, huumekekeilut, rytmittömyys) heijastuvat myös kouluterveydenhuoltoon, mikä vaatii enemmän aikaa, kun koululaisen asioita hoidetaan. Kemissä on vertailukuntia enemmän tulkkausapua tarvitsevia asiakkaita sekä kouluterveydenhuollossa että neuvoloissa, mikä vaatii pidempiä vastaanottoaikoja. Kuntien välisiä eroja voivat osaltaan selittää kuntien toisistaan poikkeavat toimintatavat ja käyntien tilastointi: Esimerkiksi 6–7-vuotiaiden tarkastukset tehdään Kemissä lastenneuvolassa, kun Torniossa on käytössä kouluterveydenhoitajan tekemät kouluunlähtötarkastukset. Kemissä terveydenhoitajien työaika menee yleisiin rokotustilaisuuksiin eli influenssa- ja punkkirokotusten toteuttamiseen. Kemi kuuluu osittain THL:n määrittelemään riskialueeseen, jossa punkkirokotuksia jaetaan ilmaiseksi.

-Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaiden määrä/1000 alle 18-vuotiasta on laskenut Kemissä noin neljä prosenttia vuodesta 2018 vuoteen 2019. Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaita on ollut Kemissä enemmän kuin vertailukunnissa ja koko maassa keskimäärin. Perheneuvolan johtaja Petra Palomäen mukaan perheneuvolan asiakasmäärissä on vuosittaista vaihtelua ja suuret asiakasmäärät kertovat lyhyistä asiakassuhteista. Kemien kaupungin perheneuvolassa on profiloitunut lasten ja nuorten tuen tarjoajana ja tehdään esim. Etelä-Suomeen verrattuna enemmän työtä yhdessä kaikkien perheenjäsenten kanssa. Perheneuvolat tarjoavat erilaista palvelua eri kunnissa ja joissakin kunnissa keskitytään enemmän parisuhdetyöskentelyyn kuin lapsiin ja nuoriin. Kemissä käytäntöjä on muutettu siihen suuntaan, että perheet pyritään hoitamaan perheneuvolassa eikä ohjata heti esim. psykiatrian poliklinikoille.

Tekninen toimiala ja työsuojelu järjestivät vuonna 2019 Liikenneturvan kanssa useita liikenneturvallisuuksiin liittyviä tapahtumia Kemissä. Lisäksi hankittiin sähköinen nopeusnäyttötaulu (ajoneuvonopeuksien alentaminen) ja sitä pidettiin Kivikon koulun viereisellä Kiveliönkadulla. Tekninen toimiala toteutti vuonna 2019 mm. seuraavat investointikohteet liikenneturvallisuuden parantamiseksi Kemissä:

- pyöräkaistan rakentaminen Asemakadulle välille Pohjoisrantakatu-Meripuistokatu
- keskustassa uusittu liikenteenohjauslaitteita
- jalkakäytävien peruseräparannuksia keskusta-alueella

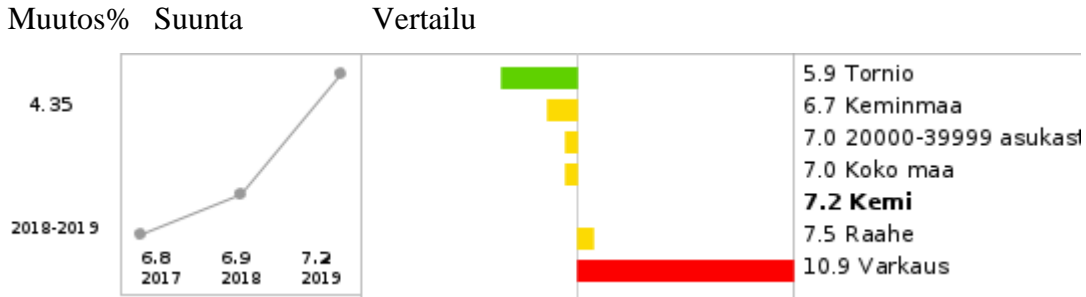
Kemin koulujen viidesluokkalaisille järjestetään vuosittain lasten liikennekilpailu, jossa lapset oppivat turvallista liikennekäyttäytymistä. Vuoden 2019 tapahtumaa olivat järjestämässä Kemien kaupungin lisäksi Lapin poliisilaitos, Haapalaisen autokoulu, Autoliitto ja Rahtarit.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2018 - 2021 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.12.2018 § 153. Lasten hyvinvointia ilmentävät hyvä fyysinen ja psyykinen terveys, terveet elämäntavat ja riittävä perheen ja arkiyhteisöjen tuki. Pääosa lapsista ja nuorista voi hyvin, mutta osalla on havaittavissa hyvinvointia vaarantavien tekijöiden kasaantumista. Lastensuojelun mittareilla mitattuna kemiläiset lapset ja nuoret voivat huomattavasti huonommin kuin Lapissa tai koko maassa keskimäärin. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ohjaa, johtaa ja kehittää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävää työtä.

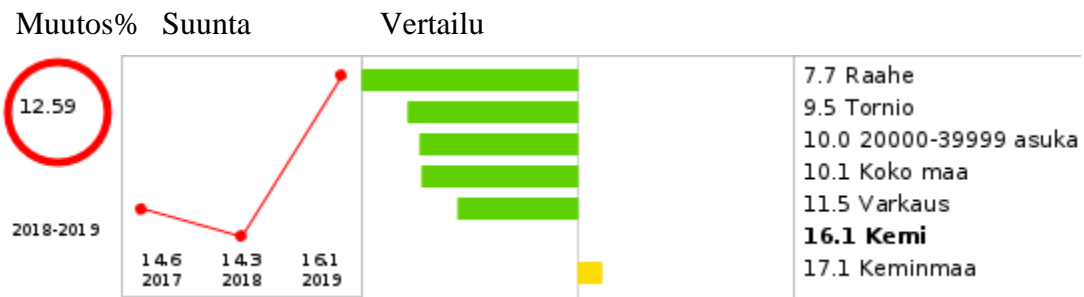
1.3 NUORET JA NUORET AIKUISET

Elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

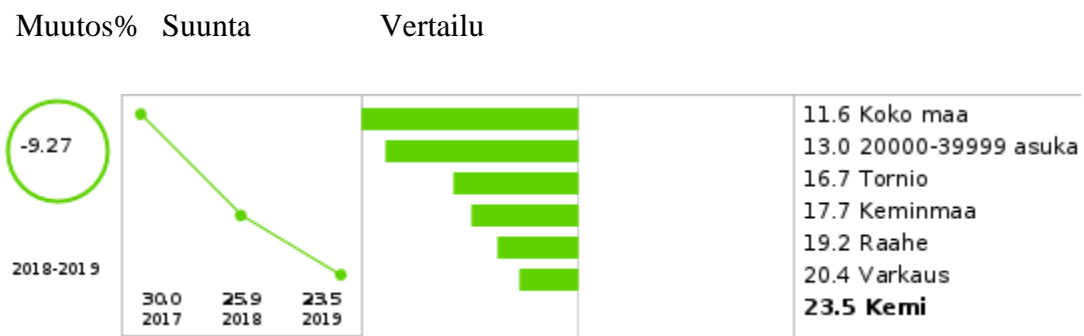

Raskaudenkeskeytykset alle 25-vuotiailla / 1 000 15 - 24-vuotiasta naista

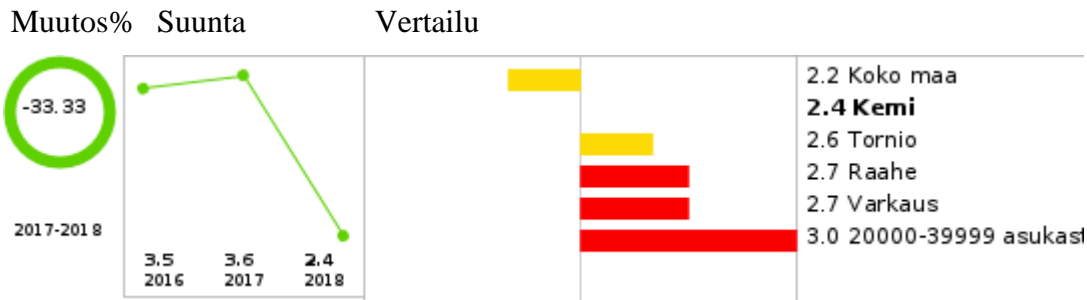
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

NUORET JA NUORET AIKUISET – Yhteenvedo

-Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16–24-vuotiaita Kemissä on hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Osuus on keskitasoa vertailukuntiin nähden. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen nuorten osuus on Kemissä laskenut vuodesta 2015 vuoteen 2017, mutta noussut vuosina 2018 ja 2019.

-Alle 25-vuotiaille tehtyjen raskaudenkeskeytysten määrä on vähentynyt Kemissä selvästi vuodesta 2015 vuoteen 2018 mutta kääntynyt nousuun vuonna 2019. Kemissä nuorille tehtiin raskaudenkeskeytyksiä vähemmän kuin Kemimaassa mutta enemmän kuin muissa vertailukunnissa ja koko maassa keskimäärin vuonna 2019.

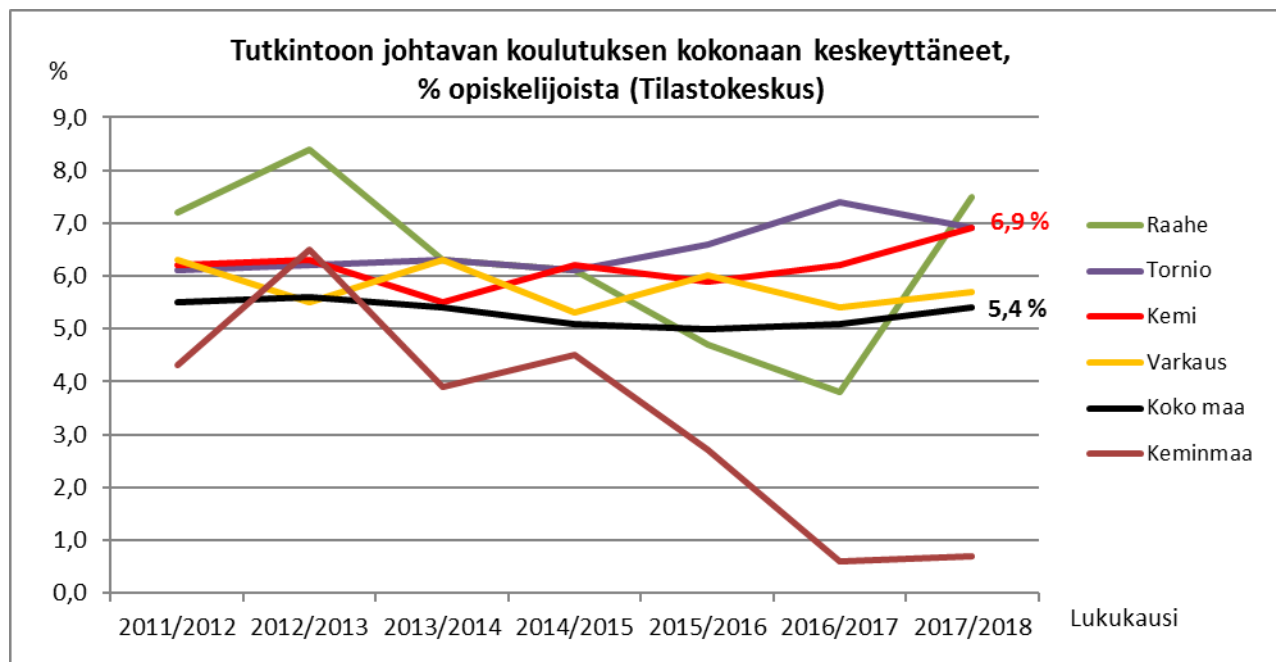
-Nuorisotyöttömien osuus 18–24-vuotiaasta työvoimasta on Kemissä vertailukuntien korkein. Nuorisotyöttömien osuus on kuitenkin laskusuuntainen.

Kemin kaupungin työllisyyspalvelujen hallinnoima **Kemin Kohtaamo - nuorten työllisyyden ja hyvinvoinnin edistäminen -hanke** (ESR 2018–2020) on edennyt hyvin kohti tavoitteitaan. Alle 30 –vuotiaalle kehitetyn matalan kynnyksen palvelupiste on saatu rakennettua Ohjaamo–konseptin mukaiseksi ja 1.10.2019 toimipisteen nimeksi vaihdettiin Ohjaamo Kemi. Ohjaamo Kemin toimintaa koordinoi Kemin Kohtaamo –hanke, jonka lisäksi nuoria palvelemaan Ohjaamotiimiin kuuluu kaupungin työllisyyspalvelut, TE-palvelut, sosiaalityö, Kela, Lappia, Meriva sr sekä etsivä nuorisotyö. Ohjaamo palvelee nuoria työllistymiseen, koulutukseen ja kaikkeen hänen elämäänsä liittyvissä kysymyksissä. Ohjaamo Kemi on tavoittanut 31.12.2019 mennessä yhteensä 400–500 nuorta, joista henkilökohtaisella aikavarauksella on käynyt n. 200 nuorta. Näistä hankkeen asiakkuuteen on ohjautunut 151 nuorta. Hankkeen asiakkaista on sijoittunut työhön 27, palkkatukityöhön 11, koulutukseen 27, työkokeiluun 37 ja muihin toimenpiteisiin esim. kuntoutukseen 30 nuorta. Palveluohjausta, joka on syvällistä, pitkäjänteistä ja rinnallakulkevaa palvelua, on saanut 116 nuorta. Uudenlaisella toimintatavalla nuorten työttömyys ja mm. työmarkkinatuki- ja toimentulotukimenot on saatu laskuun. Nuorten antama asiakaspalaute on erinomaista ja kiitosta on tullut erityisesti sujuvasta ja nopeasta palvelusta.

-Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleiden 15–24-vuotiaiden osuus vastaavanikäisistä on laskenut Kemissä vuodesta 2017 vuoteen 2018. Osuus on pienempi kuin vertailukunnissa mutta hieman suurempi kuin koko maassa keskimäärin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toteuttaa kouluterveyskyselyn joka toinen vuosi. Päihteiden käytöstä kysytään perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokan oppilailta, lukiokoulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoilta ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoilta. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan nuorten tupakointi on vähentynyt niin Kemissä kuin valtakunnallisesti. Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien keskuudessa päivittäin nuuskaavien osuus on sen sijaan lisääntynyt Kemissä selvästi vuoden 2017 kouluterveyskyselyyn verrattuna. Ammattiopiston ensimmäisten vuosikurssien poikien keskuudessa myös humalajuominen on Kemissä lisääntynyt, kun ammattiopistossa ja lukiossa opiskelevilla tytöillä se on vähentynyt. Kemiläisistä perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista joka kymmenes juo itsensä tosi humalaan kerran kuukaudessa. Meri-Lapin alueen huolestuttava huumetilanne näkyy vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tuloksissa siinä, että yhä suurempi osa nuorista kokee, että omalla paikkakunnalla on helppo hankkia huumeita. Jopa 60 prosenttia ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuosiluokkien opiskelijoista on sitä mieltä, että Kemissä on helppo hankkia huumeita. Kannabista vähintään kaksi kertaa kokeilleita nuoria on Kemissä kuitenkin vähemmän kuin koko maassa keskimäärin (Sotkanet/kouluterveyskysely).

-Tutkintoon johtavan koulutuksen kokonaan keskeyttäneiden osuus oli Kemissä vertailukuntien keskitasoa lukuvuonna 2017/2018. Raahessa keskeyttäneiden osuus oli suurempi ja Torniossa yhtä suuri kuin Kemissä. Kemissä opiskelijoista 6,9 prosenttia keskeytti opinnot eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Vastaava osuus oli koko maassa keskimäärin 5,4 %. Luku sisältää lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen sekä ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutuksen. Keminmaan osuus sisältää vain lukiokoulutuksen lukuvuosina 2016/2017 ja 2017/2018, joten se ei ole vertailukelpoinen muiden kuntien kanssa.

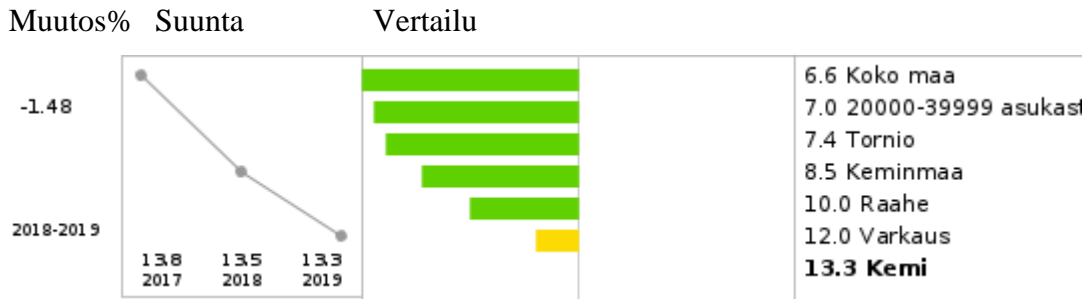
Ammattiopisto Lappian opintotoimistosta saatiin tietoja kemiläisten, keminmaalaisten ja torniolaisten opiskelijoiden eroamisista vuosina 2016–2019. Eroamisia ei ole rajattu päivämäärätiedoilla ja taulukossa on esitetty kesäkuun 2020 tilanne. Vuonna 2019 aloittaneiden kohdalla eronneiden määrä on pienempi kuin muina vuosina, koska he ovat olleet opiskelijoina vähemmän aikaa kuin aiemmin aloittaneet. Vuosina 2016–2019 aloittaneista opiskelijoista kemiläiset keskeyttivät opinnot Lappiassa useammin kuin keminmaalaiset tai torniolaiset.

<i>Ammattiopisto Lappia</i>	<i>2016</i>		<i>2017</i>		<i>2018</i>		<i>2019</i>	
	<i>Opisk.</i>	<i>%</i>	<i>Opisk.</i>	<i>%</i>	<i>Opisk.</i>	<i>%</i>	<i>Opisk.</i>	<i>%</i>
<i>Aloittaneet kemiläiset, joista eronnut</i>	465		491		491		502	
	154	33,1 %	166	33,8 %	134	27,3 %	87	17,3 %
<i>Aloittaneet torniolaiset, joista eronnut</i>	457		453		482		463	
	127	27,8 %	130	28,7 %	120	24,9 %	60	13,0 %
<i>Aloittaneet keminmaalaiset, joista eronnut</i>	160		127		137		138	
	44	27,5 %	39	30,7 %	31	22,6 %	16	11,6 %

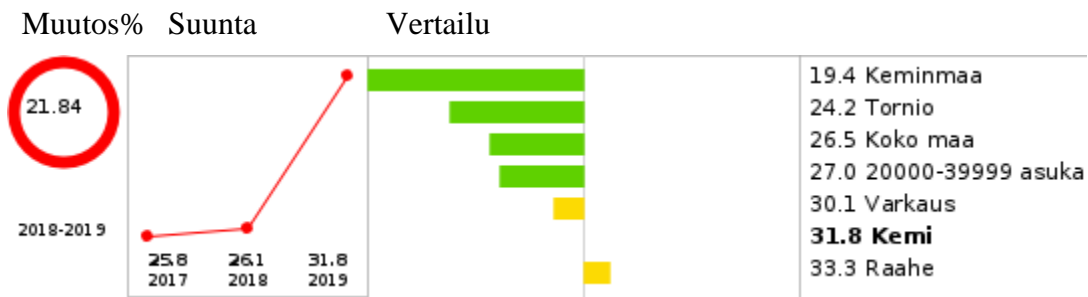
1.4 TYÖIKÄISET

Elämänlaatu ja osallisuus

Työkyvyttömyyseläketä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

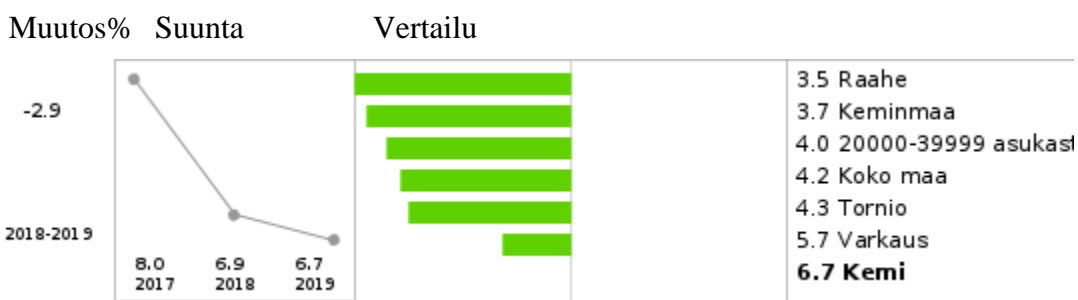

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

TYÖIKÄISET – Yhteenveto

-Työkyvyttömyyseläketä saavien 25-64-vuotiaiden osuus vastaavanikäisistä on laskenut viime vuosina niin Kemissä kuin vertailukunnissakin. Kemissä työkyvyttömyyseläketä saavien osuus on kuitenkin korkein vertailukuntiin ja koko maan keskiarvoon nähden.

-Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden osuus vastaavanikäisistä on Kemissä noususuuntainen ja vertailukuntien korkeimpia. Raahessa mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden osuus työikäisistä oli suurempi kuin Kemissä vuonna 2019.

-Kemin työllisyystilanne on parantunut vuosina 2016–2019, mutta työttömyys on edelleen korkeammalla tasolla kuin muualla seutukunnassa ja vertailukunnissa. Ongelmallisin osa työttömyydestä on rakennetyöttömyys (vaikeasti työllistettävät). Kemissä rakennetyöttömien osuus 15–64-vuotiaasta väestöstä on vertailukuntien suurin. Vuonna 2019 Kemissä oli työttömänä 1241 henkilöä ja rakennetyöttömiä 800 henkilöä. Rakennetyöttömät sisältävät pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, palveluilta työttömäksi jääneet ja palveluilta palveluille siirtyneet.

Vuosi	Rakennetyöttömät	Työttömät
2008	689	1219
2009	711	1565
2010	796	1521
2011	769	1379
2012	755	1395
2013	833	1637
2014	1036	1774
2015	1132	1817
2016	1075	1716
2017	1017	1583
2018	856	1343
2019	800	1241

Lähteet: StatFin, Työnvälitystilasto (TEM) ja Lapin ELY-keskus

Kemin kaupungin työllisyyspalvelujen hallinnoimassa ESR-rahoitteisessa **Kemin työllisyys- ja elinvoimahankkeessa** (1.2.2016–30.4.2019) oli yhteensä 317 asiakasta, joista naisia 133 (alle 30-v. 103 ja yli 54-v. 59, muut ikäryhmät 155). Hankkeen aikana asiakkaita työllistyi 93 yrityksiin, 43 yhdistyksiin ja 13 säätiölle. Lisäksi neljä aloitti yritystoiminnan (sis. kaksi kevytyrittäjää) ja 44 lähti koulutukseen (sis. työvoimakoulutukset). Hankkeessa mukana olleiden kaupunkityöllistettyjen (84 henkilöä) jatkopolkuja löytyi puolelle: työllistymisiä, koulutukseen hakeutumisia ja muita ratkaisuja. Työkokeilussa oli 16 henkilöä.

Kemin osaava verkosto -hanke 1.2.2019–31.12.2020 on Kemin kaupungin ja Ammattiopisto Lappian yhteinen hanke (ESR), jonka tavoitteena on parantaa työnhakijan ammatillista osaamista vastaamaan työnantajien tarpeisiin ja kehittää toimintamalli työnhakijan työllistymisen edistämiseksi. Hankkeella edistetään työnhakijoiden ja työnantajien tarpeiden kohtaamista. Hankkeessa kehitetään ammatillisen koulutuksen uudistuksen mukaisesti joustavia, yksilöllisiä ja työelämälähtöisiä opintopolkuja, joilla mahdollistetaan nopea ja joustava uuden ammatin tai muun osaamisen hankkiminen. Kohderyhmänä ovat erityisesti alle 30-vuotiaat ja yli 54-vuotiaat kemiläiset työttömät työnhakijat. Vuonna 2019 hankkeessa oli 62 asiakasta, joista työllistyi yrityksiin yhdeksän henkeä, yhdistyksiin kuusi henkeä ja kaupungille yhdeksän henkeä (sis. yhden oppisopimuksen). Yhteensä 12 henkilöä on ollut työkokeilussa ja kuusi on lähtenyt opiskelemaan (työvoimakoulutukset, ammatilliset opinnot, avoin amk jne.).

Kemin kaupungin yhteistyöhankkeena toimii **Maahanmuuttaja Ohjaamo Kemi -hanke** (ESR) 15.1.2019–14.1.2022. Hankkeen toteuttaja on Toivola-Luotolan Settlementti ry. Maahanmuuttaja Ohjaamo on helposti saavutettavissa ja helposti saatavilla oleva monialainen palvelupiste työkäisille kemiläisille maahanmuuttajille. Hanke on osa monikulttuurista **Kohtaamispaikka Mikseriä** (Toivola-Luotolan Settlementti ry.), joka tukee maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksia ja vahvistaa heidän sosiaalisia verkostojaan, lisää yhteisöllisyyttä sekä edistää kaksisuuntaista

kotoutumista Meri-Lapissa järjestölähtöisesti. Kemin kaupunki tukee myös kohtaamispaikka Mikserin toimintaa. Toivola-Luotolan Settlement ry:n monikulttuuriseen toimintaan kuuluu lisäksi **Meri-Lapin äitien järjestölähtöinen kotoutuminen -hanke** (ESR) 2018–2020 (<https://www.toivola-luotola.fi/>).

Työtä Kemissä! -työllisyyden yhteispalvelun kehittäminen -hanke (ESR) alkoi kaupungin työllisyyspalveluissa 1.2.2020 ja kestää 31.12.2022 saakka. Hankkeen tavoitteena on työllisyyden yhteispalvelun kehittäminen yhteistyössä Kemin kaupungin, Lapin Ely-keskuksen, Lapin TE-toimiston ja muiden sidosryhmien kanssa Kemin rakennetyöttömyyden vähentämiseksi. Yhteispalvelumalli kokoaa yhteen ja kokonaisvaltaistaa monialaiset palvelurakenteet ja yhteensovittaa entistä tehokkaammin ja selkeämmin eri toimijoiden palvelut rakennetyöttömien työllisyyden edistämiseksi.

Liikuntaneuvonnasta kehitettiin palvelukonsepti Kemin kaupungille vuoden 2019 lopussa päättyneessä **Koko Kemi Liikkuu -hankkeessa** (AVI). Kolmivuotisessa hankkeessa (1.4.2017–31.12.2019) muodostettiin liikuntaneuvonnan palveluketju terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien työikäisten kemiläisten tueksi. Hankkeen aikana liikuntaneuvonta tavoitti 1 571 asiakasta. Vuonna 2019 hankkeessa tavoitettiin 397 asiakasta. Hankkeen asiakkaista 58 % ohjautui hankkeeseen sosiaali- ja terveystalvolutista, kaupungin työllisyyspalveluista ja Merivasta. Omaehtoisesti - markkinoinnin, hanke-esittelyjen, luentojen tai toisten asiakkaiden suosittelemana - hakeutui 42 % asiakkaista. Asiakkaista naisia oli 2/3 ja miehiä 1/3. Naisten keski-ikä oli 50 ja miesten 42 vuotta. Hankkeen asiakkaista työssäkäyviä oli 31 %, työttömänä tai työkokeilussa oli 36 %, kuntouttavassa työtoiminnassa 9 %, eläkkeellä tai osa-aikaeläkkeellä 17 % sekä jollain muulla statuksella 7 %.

Koko Kemi Liikkuu -hankkeen asiakkaiden tavoitteita ja hakeutumisen syitä alkuhaastattelun mukaan olivat muun muassa: painon pudottaminen, oman terveydentilan kohentaminen, sairauksien ennaltaehkäisy, ravitsemuksen saaminen kuntoon, työssä jaksamisen lisääminen sekä työkyvyn ylläpitäminen. Lisäksi he kokivat tarvitsevansa tukea tekemänsä elintapamuutoksen eri vaiheissa. Asiakkaiden terveydentilassa nousivat esiin erityisesti TULE-oireet ja -sairaudet, ylipaino, korkeat verenpainearvot, veren poikkeavat rasva-arvot sekä heikentyneet veren sokeriarvot (esidiabetes ja diabetes 2). Näihin päästiin hankkeen toiminta-aikana vaikuttamaan positiivisesti keskimäärin vuoden kestäneellä asiakkaille räätälöidyllä liikunta- ja elintapaohjauksella.

Hankkeeseen valitut ja siinä käytetyt työmenetelmät ovat tukeneet hyvin asiakkaiden liikuntatottumusten muutoksia. He saavuttivat itselleen asettamia ja mitattavissa olevia hyviä tuloksia terveyskunnan eri osa-alueilla. Mittaukset tehtiin heti asiakkuuden alussa ja uudelleen kuuden tai kahdentoista kuukauden kohdalla niille asiakkaille, jotka halusivat niihin osallistua. Terveystalvolutestien tuloksissa näkyvät muutokset kuntoluokkanousuina eli lihasvoiman lisääntymisenä sekä liikkuvuuden-, tasapainon- ja puristusvoiman parantumisenä. Kuntoluokkien kohenemista todettiin myös asiakkaille tehdyissä sydän- ja verenkiertoelimistön kuntoa mittaavassa Polar-kuntotesteissä. Muiden tehtyjen mittausten perusteella osa asiakkaista sai pudotettua painoaan. Verenpainearvot paranivat 75 prosentilla asiakkaista. Asiakaspalautteiden perusteella prosessimuotoiseen liikuntaneuvontaan on oltu tyytyväisiä ja se on koettu toimivaksi, turvalliseksi, yksilölliseksi ja kannustavaksi. Liikuntaneuvonnan tilat ovat olleet keskeisellä paikalla ja hyvin saavutettavissa.

Myönteisten kokemusten kannustamana liikuntaneuvonnan kohderyhmää laajennetaan ja neuvontaprosessia kehitetään edelleen vuoden 2020 alussa alkaneessa **Liikettä Kemiin! -hankkeessa** (AVI). Siinä liikuntaneuvonnan palveluketjua laajennetaan mm. kaupungin oman

henkilöstön työssä jaksamisen tueksi valtakunnallisen strategian mukaisesti yhdessä henkilöstöpalveluiden, työterveyshuollon, työsuojelun sekä kuntouttavan työtoiminnan kanssa. Kohderyhmään kuuluvat edelleen myös työelämän ulkopuolella olevat kemiläiset työikäiset aikuiset sekä maahanmuuttajataustaiset kotiäidit, joiden kohdalla liikuntaneuvonta toimii myös tasa-arvoistavana kotoutumisen tukena ja yhdenvertaisuuden edistäjänä. Liikuntaneuvonta on todettu hyväksi prosessiksi työ- ja toimintakyvyn parantamisessa ja ylläpitämisessä ja sen avulla tuetaan liikunnallisen toimintakulttuurin muodostumista. Tavoitteena on lisätä henkilöstön jaksamista, parantaa työn tuottavuutta, vähentää sairauslomia ja pidentää työuria, jolloin saavutetaan kustannussäästöjä.

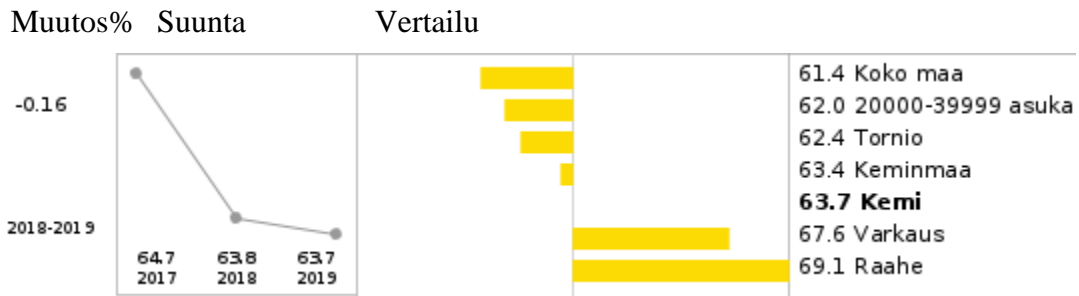
Asukkaiden terveellisten elämäntapojen edistämistä tukee Sauvosaaren liikunta-alueen kehittäminen: Sauvosaaren yleisurheilukentän peruskorjaus valmistui heinäkuussa 2020. Takajärven ympärivuotisten ulkoilu- ja virkistysreittien selvitys- ja suunnittelutyö on valmistunut ja toteutus aloitettu vuonna 2019. Vuonna 2019 valmistui myös Asemakadun pyöräbaana välille Pohjoisrantakatu-Meripuistokatu. Kemin kaupunki otti vuonna 2019 käyttöön HeiaHeia -sovelluksen kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ensimmäisenä kuntana Suomessa. Kemin kaupungissa työmatkaliikunnan turvallisuus on osa työsuojelun organisoimaa Nolla tapaturmaa -ajattelua ja sen puitteissa on vuonna 2019 mm. tehostettu työpaikkojen pihojen ja parkkialueiden liukkaudentorjuntaa ja tiedotettu henkilöstöä liukkauden riskeistä ja omatoimisesta liukkaudenthallinnasta. Työsuojelu järjesti yhteistyössä Liikenneturvan kanssa 22 tapahtumaa. Teknisellä toimialalla liikenneväylien kunnossapitoa on toteutettu urakkaohjelmien ja laatustandardin mukaisesti vuonna 2019.

Kemin alueen ilmanlaatua on seurattu 1970-luvulta asti bioindikaattoritutkimuksilla kymmenen vuoden välein Kemin kaupungin ja alueen teollisuusyritysten toimesta. Envineer Oy:n vuonna 2019 tekemästä bioindikaattoritutkimuksesta voidaan todeta, että Kemin alueen kokonaisrikkipäästöt (SO₂+TRS) rikiksi laskettuna ovat vuodesta 1980 (4500 tonnia) vuoteen 2018 (209 tonnia) vähentyneet yhteensä noin 95 %. Hiukkaspäästöt, joihin on myös sitoutunut rikkiä, ovat vuodesta 1991 (1749 tonnia) vuoteen 2018 (211 tonnia) vähentyneet yhteensä noin 88 %. Männyn neulasista vuonna 2019 määritetyt rikkipitoisuudet olivat välillä 560–880 mg/kg (2-vuoden neulanen), kun vuonna 1979 vastaavat pitoisuudet olivat välillä 810–1420 mg/kg. Tulos indikoi hyvin vähentyneitä rikkipäästöjä. Seuraava Kemin ilmanlaadun mittaus toteutetaan vuonna 2021 yhteistarkkailuna Kemin kaupungin ja alueen toiminnanharjoittajien kesken. Ilmanlaadun tilaa voi seurata mittauksen ajan Ilmatieteen laitoksen ylläpitämässä Ilmanlaatuportaalissa. Mittausraportti valmistuu toukokuussa 2022. Lainsäädäntö (Valtioneuvoston asetus ilmanlaadusta (79/2017)) edellyttää ilmanlaadun seurannan riittävyyden tarkistamista vähintään viiden vuoden välein.

1.5 IKÄIHMISET

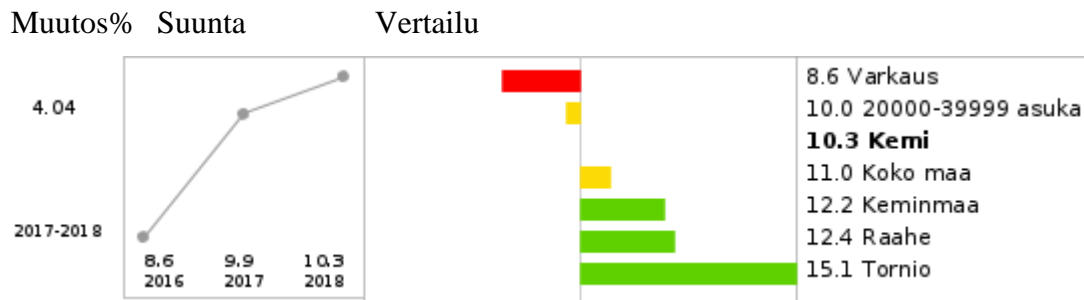
Elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

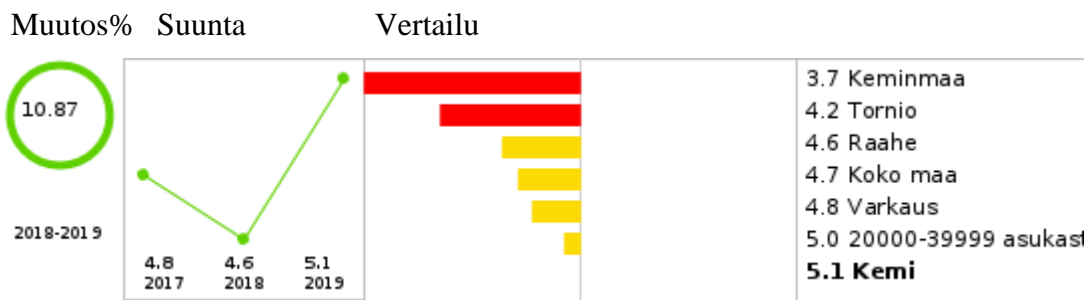

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

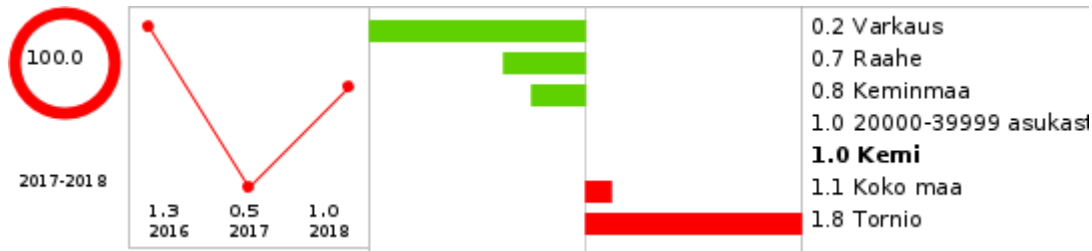
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Muutos% Suunta

Vertailu

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Muutos% Suunta

Vertailu

IKÄIHMISET - Yhteenveto

-Eryityskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen 65 vuotta täyttäneiden osuus vastaavanikäisistä on hieman laskenut Kemissä viime vuosina. Osuus ei eroa merkittävästi vertailukuntiin nähden mutta on suurempi kuin koko maassa keskimäärin.

-Säännöllisen kotihoidon piirissä olleiden 75 vuotta täyttäneiden henkilöiden osuus on Kemissä noususuuntainen, mutta vertailukuntien alhaisimpia. Kemissä vuonna 2018 säännöllisen kotihoidon piirissä oli 10,3 % 75 vuotta täyttäneistä henkilöistä, kun koko maan keskiarvo oli 11,0 %. Säännöllisen kotihoidon piirissä olleiden 75 vuotta täyttäneiden osuus on ollut myös kahden edellisen hyvinvointikertomuksen mukaan alhaisimpia vertailukuntiin nähden.

-Omaishoidon tuen peittävyys on noussut Kemissä vuodesta 2018 vuoteen 2019 ja on suurempaa kuin vertailukunnissa. Omaishoidon tuen hoidettavia oli Kemissä vuonna 2019 noin 5,1 % 75 vuotta täyttäneistä henkilöistä, kun vastaava osuus oli koko maassa keskimäärin 4,7 %.

-Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavanikäisistä kääntyi Kemissä nousuun vuonna 2018 aiempien vuosien hyvän kehityksen jälkeen. Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevien osuus on Kemissä yhtä suuri kuin 20 000–39 999 asukkaan kunnissa keskimäärin mutta suurempi kuin vertailukunnissa Torniota lukuun ottamatta. Kemissä vuonna 2018 vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa oli 1,0 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä henkilöistä, kun koko maan keskiarvo oli 1,1 %.

-Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden osuus vastaavanikäisistä on vähentynyt Kemissä vuodesta 2015 vuoteen 2017, mutta kääntynyt pieneen nousuun vuonna 2018 (+1 %). Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen piirissä olevien osuus on Kemissä vertailukuntien keskitasoa.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 todetaan, että tavoitteena on lisätä iäkkään väestön kotona asumisen mahdollisuuksia. Suosituksessa esitetyjä kehittämiskohteita ovat mm. kotihoidon määrä ja sisältö, kotiin annettavien palveluiden palveluvalikko, kuntoutus sekä omais- ja perhehoito. Sosiaali- ja terveysministeriö on lähettänyt lausunnon uuden iäkkäiden ihmisten hyvinvointia ja palveluja koskevan laatusuosituksen kesällä 2020.

Ikäystävällinen Kemi, Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2018–2020 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 27.8.2018 § 93. Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman ja asumisen strategian päivittäminen on käynnistymässä syksyn 2020 aikana.

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja toimenpiteitä on viety Kemin kotihoidon palvelujohtaja Riitta Nahkiaisojan mukaan eteenpäin vuonna 2019 seuraavasti:

- Kemikammarin käyntimäärä on edelleen noussut vuonna 2019, yhteensä 19 917 käyntiä (v. 2018 yht. 18 725 käyntiä) ja uusia kävijöitä on tullut mukaan toimintaan. Kemikammarin kävijäkyselyssä palaute on ollut edelleen positiivista; kävijät kokevat mm. arjen mielekkyyden lisääntyneen Kemikammarin toimintaan osallistumisen myötä. Ryhmätoiminnat ovat vakiintuneet osaksi Kemikammarin suunniteltua ohjelmaa.
- Keskitetty palvelutarpeen arviointitiimi toimii tiiviinä osana ikäihmisten palveluita. Uudet asiakkaat arvioidaan tiimin kautta ja heille etsitään oikeanlaiset palvelut sekä annetaan ohjausta ja neuvontaa. Arviointitiimin puhelinaikaa on muokattu toiminnasta saadun raportoinnin ja palautteen perusteella.
- Hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä ja ikäturvastarkastuksia on toteutettu edelleen yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun kanssa. Lisäksi Ammattiopisto Lappian kanssa Kemikammari on tehnyt jatkuvaa viikottaista yhteistyötä ikäihmisten hyvinvoinnin ja arjen mielekkyyden edistämiseksi (mm. tietoisuuskäytännöt, hyvinvointiryhmät Kemikammarilla.) Lappian opiskelijat ovat myös toteuttaneet kummiopiskelijatoimintaa palveluiden piirissä oleville asiakkaille ja Kemikammarin kävijöille.
- Omaishoitajien terveystarkastukset ovat toteutuneet vuonna 2019. Samoin omaishoidettaville tarkoitettu hoivaparkkitoiminta on jatkunut sovitusti läpi vuoden.
- Ikääntyvien turvallisen kotona asumisen varmistamiseen on ollut käytössä turvateknologiaa, ja turvateknologian hyödyntäminen on lisääntynyt (mm. älykäs ovivahti, paikantavat turvakellot jne).
- Ikäihmisten digiosaamiseen on panostettu esim. erilaisilla digiosaamisen kursseilla, hankeyhteistyönä, yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa sekä vapaaehtoisten toimesta. Ikäihmisille on ollut tarjolla jatkuvaa digiopastusta Kemikammarilla osana Kemin kaupungin senioripalvelupisteen toimintaa.

- Ikäihmisten palveluissa henkilökunnalle on järjestetty säännöllisesti koulutuksia. Koulutuksilla vastataan ajassa, asiakkaiden tarpeissa ja henkilökunnan osaamisessa esille nouseviin aiheisiin ja koulutustarpeisiin. Jatkuvana koulutuksena on toteutettu edelleen työergonomiakoulutusta. Kaupungin ikäihmisten palveluiden henkilöstölle on järjestetty toukokuussa 2019 koulutusta itsemääräämisoikeudesta iäkkäiden ihmisten palveluissa, ja koulutukseen osallistui myös yksityisten palveluntuottajien henkilöstöä, vanhusneuvoston edustajia sekä eläkeläisjärjestöjen toimijoita.
- Ikäihmisten palveluiden omavalvontasuunnitelmat on päivitetty ja niitä päivitetään säännöllisesti. Omavalvontasuunnitelmilla pystytään mm. kiinnittämään huomiota palvelun laatuun. Lääkesuunnitelmat on myös päivitetty.
- Palveluasumisen yksiköissä on jatkettu asukas- ja omaisiltojen järjestämistä vuonna 2019.
- Kotihoidossa pilotoitiin vuonna 2019 työvuorosuunnittelussa Kemian mallia, jonka avulla on tavoitteena mm. järjestää asiakkaille arjen mielekkyyttä edistäviä tähtihetkiä. Tähtihetket suunnitellaan asiakkaiden toiveiden perusteella, ja käynneillä on toteutettu mm. ulkoilua, toimintakykyä ylläpitävää ja edistävää liikuntaa sekä keskusteltu asiakkaille tärkeistä asioista. Kemian mallin kokeilusta toteutettiin kaksi kyselyä sekä asiakkaille että kokeilussa mukana olevalle henkilöstölle.
- Yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa tehtiin jonkin verran, mm. Hyvän mielen kesätaapahtuma, Muistiyhdistyksen koulutukset Kemikammarilla (muistia edistävää ennaltaehkäisevää toimintaa) sekä saattaja-avun järjestäminen kotihoidon asiakkaille. Kolmas sektori on tärkeä yhteistyökumppani, ja aktiivisempaa ja monimuotoisempaa yhteistyötä pyritään edelleen lisäämään.
- Kaupungin internet-sivujen muutos on käynnistetty vuonna 2019. Sivujen päivittämisessä on kiinnitetty huomiota mm. tiedon löytämiseen. Ikäihmisten sote-palvelut ovat uusilla sivuilla erillisenä omana kokonaisuutena.
- Vanhusneuvoston toiminta on ollut edelleen aktiivista. Vanhusneuvostolla on ollut aktiivinen rooli mm. Kemian seniorimessujen järjestämisessä.
- Kemikammari on järjestänyt terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen tukemiseksi yhteisiä liikuntataapahtumia mm. eri hankkeiden ja Kemian kaupungin liikuntatoimen kanssa. Liikunta on sisällytetty koko toimintavuoden ajan Kemikammarin viikko-ohjelmaan.
- Hoivakorttelin suunnittelu on käynnistynyt yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Kivalo-opisto järjestää mm. vapaan sivistystyön yleissivistävää ja hyvinvointia edistävää koulutusta. Vuonna 2019 Kivalo-opiston Kemissä järjestettyyn opetukseen osallistui yhteensä 981 yli 65-vuotiasta henkilöä, joista 65 % oli naisia. Vuonna 2018 yli 65-vuotiaita osallistujia oli 912 henkilöä. Osallistujat ovat ns. netto-opiskelijoita, jotka on laskettu vain kerran. Huomioitavaa on, että sama henkilö on voinut osallistua useammalle kurssille.

Veteraanit

Kesäkuussa 2020 Kemissä on 39 veteraania, joista 25 asuu kotona ja 14 palveluasumisessa / laitoksessa. Keski-ikä heillä on 94,6 vuotta. Veteraaneille toteutetaan Kemissä suunnitelmallisesti palvelutarpeen arviointia.

Valtio myöntää vuosittain määrärahaa rintamaveteraanien kotona asumista tukevien palveluiden järjestämiseen. Kunta toimii palveluiden vastuullisena järjestäjänä. Kemissä kotona asumista tukeviin palveluihin kuuluvat kotipalvelut ja kotihoito sekä tukipalvelut, joita ovat ateriapalvelu, arjen avut ja pihatyöt, siivouspalvelut, virkistysretket/-päivät, liikkumista tukevat palvelut, apuväline- ja turvapuhelinpalvelut, apteekin annosjakelu sekä omaishoidon tuki. Kemi järjestää rintamaveteraanien kuntoutusta Valtiokonttorin vuosittain osoittaman määrärahan ja ohjeistuksen mukaisesti. Rintamaveteraanien kuntoutuksena järjestetään laituskuntoutusta, aviopuolison laituskuntoutusta, päiväkuntoutusta, aviopuolison päiväkuntoutusta, avokuntoutusta, kotikuntoutusta sekä jalkahoitoa.

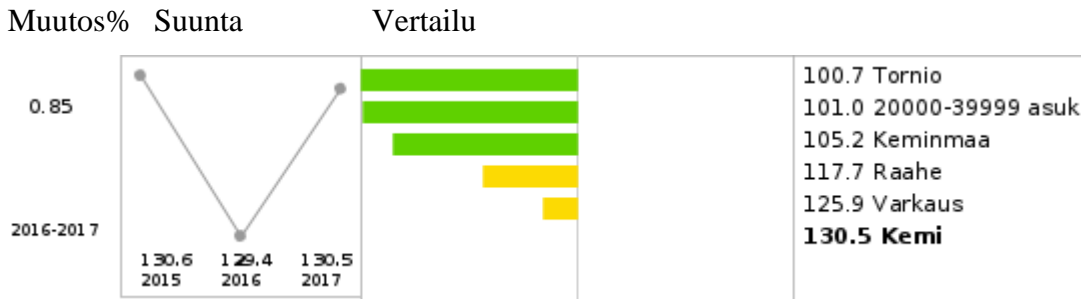
Veteraanien palveluja tuotetaan Kemissä Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaan. Palveluissa on kuitenkin huomioitu myös veteraanien yksilöllinen tarve. Kotiin annettavien palveluiden muututtua lakisääteisiksi veteraanit ovat olleet tyytyväisiä lisääntyneisiin palveluihin, kuten aiempaa isompaan aterialippumäärään, taksikortteihin, helpompaan pääsyyn tehostettuun palveluasumiseen ja palveluasumisen hoitomaksujen korvaamiseen.

1.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT

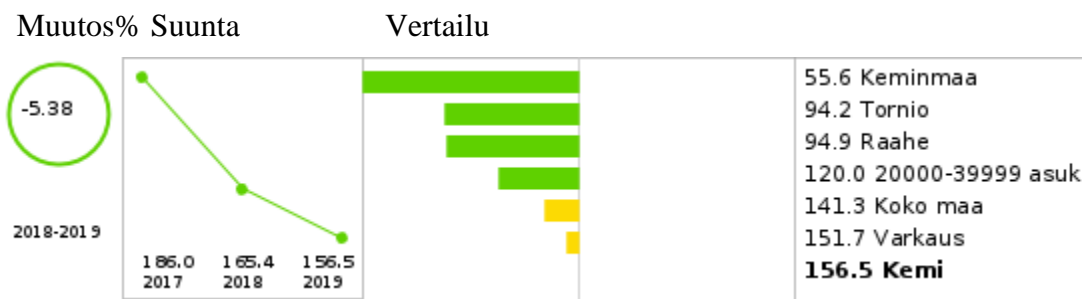
Elämänlaatu ja osallisuus

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Toimeentulotuki, euroa / asukas

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

-Vakavia terveysongelmia (kuolleisuus, työkyvyttömyys, lääkekorvaukset) mittaava Kelan sairastavuusindeksi oli vuonna 2017 Kemissä 130,5 eli huomattavasti yli koko maan keskiarvon (100). Kelan sairastavuusindeksi on Kemissä vertailukuntien korkein. Indeksien arvo on sitä suurempi, mitä yleisempää sairastavuus alueella on. Indeksien arvo on ikävakioitu eli se kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. Kelan sairastavuusindeksiä ei päivitetä enää vuoden 2017 jälkeen. THL:n sairastavuusindeksit on päivitetty viimeksi kesäkuussa 2019 vuoden 2016 tiedoilla, jolloin indeksi oli Kemissä ikävakioituna 151,7 ja ikävakioimattomana 164,1. Sairastavuus on Kemissä myös THL:n indeksin mukaan korkeampaa kuin vertailukunnissa. THL:n sairastavuusindeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää: syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia. Kansansairauksista tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja mielenterveyshäiriöt sairausryhminä nostavat sairastavuusindeksiä Kemissä ja aiheuttavat paljon kustannuksia. Myös tapaturmaindeksi on Kemissä korkea.

-Toimeentulotuki asukasta kohti on jatkanut laskuaan Kemissä (-5 %) vuodesta 2018 vuoteen 2019. Asukasta kohti laskettu toimeentulotuen määrä (157 euroa/as.) on kuitenkin vertailukuntien korkein. Toimeentulotukea maksettiin Kemissä 1 642:lle kotitaloudelle vuonna 2019, kun tukea sai 1 726 kotitaloutta vuonna 2018 ja 1 808 kotitaloutta vuonna 2017. Kemissä toimeentulotukeen

turvautetaan enemmän kuin muualla Suomessa: Ainoastaan Vantaalla, Kotkassa, Lahdessa ja Tampereella toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien osuus asukkaista oli suurempi kuin Kemissä vuonna 2019. Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus oli Kemissä Suomen kunnista kuudenneksi suurin vuonna 2019 (Sotkanet.fi).

Kemissä toimeentulotukea saaneita on ollut sosiaalityön johtaja Arto Alajärven mukaan aina paljon. Kunnan kaupunkimaisuus nostaa toimeentulotuen kustannuksia (Sotkanet.fi) ja Kemi on Lapin kunnista kaikkein tiheimmin asuttu. Alajärven mukaan Kemin korkeiden toimeentulotukilukujen taustalla on myös pitkä teollinen historia sekä siihen liittyvä rakennemuutos ja korkea työttömyys. Taustalla on jonkin verran myös sosiaalista perimää.

Kemin kulttuurikeskus on tärkeä kohtaamispaikka kuntalaisille. Kulttuurikeskuksessa tilastoitiin vuonna 2019 yhteensä 264 729 käyntiä (v. 2018 yht. 294 856 käyntiä). Vuonna 2019 Kemin kaupunginkirjastossa tilastoitiin 185 525 käyntiä ja 308 805 lainausta. Kirjastokäynnit ja lainaukset vähenivät edellisvuodesta, sillä kirjasto oli kiinni kulttuurikeskuksen ilmanvaihtokanavien kuitusiivouksen vuoksi 19.7.–19.8.2019 välisen ajan.

Kemin kaupunki täytti 5.3.2019 150 vuotta ja erilaisia tapahtumia järjestettiin juhluvuoden kunniaksi useita ympäri Kemiä (Kemi 150 Juhluvuoden tapahtumaraportti). Kulttuuriosaston tuotantotiimi järjestää matalan kynnyksen tapahtumia kuntalaisille yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Easy Living in Kemi 150 -viikko 10.–21.7.2019 tavoitti yhteensä noin 22 000 kävijää. Taiteiden yössä 26.10.2019 kävijöitä oli lähes 4 000. Kemin kaupungin museoihin on ollut vapaa pääsy vuodesta 2018 alkaen. Palvelujen saavutettavuutta lisää myös Kaikukortti, joka otettiin käyttöön 1.1.2019 alkaen.

Tekninen toimiala toteutti Sauvosaaren alueella 24 esteettömyyskohdetta vuonna 2019. Kohteet olivat jalkakäytävien perusparannuksia, joita tehtiin 40 000:lla eurolla laaditun suunnitelman mukaisesti.

Koti Kaikille - Kemin kaupungin vammaispoliittinen ohjelma 2018 - 2020 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 27.8.2018 §92.

Kemin kaupungin vammais- ja kehitysvamma palveluiden asiakasmäärä on noussut viime vuosina. Vuonna 2019 vammais palvelun asiakkaita oli 1244, joista vaikeavammaisia asiakkaita oli 632 ja henkilökohtaisen avun saajia 191. Asiakkaisiin on laskettu mukaan vammais palvelulain mukaisten kuljetus palveluiden saajat. Kemissä vammaisneuvosto toimii vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja vammaisjärjestöjen sekä kaupungin eri toimijoiden yhteistyöelimenä. Vammaisneuvoston tehtävänä on tuoda vammaisten näkökulma ja ratkaisuehdotuksia kunnalliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Kemissä toimii yli 20 vammaisjärjestöä, jotka ovat valinneet keskuudestaan Kemin seudun Vammaisjärjestöjen neuvottelukunnan.

Urheilu- ja ulkoilutoimintaa Kemissä vuosina 2017–2019

	2017	2018	2019
Urheiluseurat	61	62	62
Sisäliikuntapaikat	19	19	20
Uimahallin kävijämäärä	158 990	134 391	104 309 ^{*)}
Arina Areenan (Junkohalli) kävijämäärä	25 718	26 617	12 771 ^{**)}
Tervahallin kävijämäärä	128 679	137 064	***)
..Timatec Areenan (jäähalli) kävijämäärä	22 819	32 510	33 413
..Sauvotalon (juhla- ja nyrkkeilysalit) kävijämäärä	24 778	26 098	25 328
Sisäliikuntapaikkojen kävijämäärä yhteensä	406 392	404 837	343 391
Ulkoliikuntapaikat	65	63	60
Ulkoliikuntapaikkojen kävijämäärä ^{****)}	112 280	121 905	90 061
Järjestetyt ottelut/tilaisuudet liikuntapaikoilla	15 589	15 940	15 216
Venesatamapaikkoja	797	798	721
- vieraspaikkoja	27	27	27

^{*)} Uimahallin sulkeminen/osittaiset sulkemiset vuonna 2019 vaikuttivat kävijämääriin.

^{**)} Kaupunki ei ostanut alle 18 v. harjoitusvuoroja Junkohallista syyskaudella 2019.

^{***)} Tervahallin kävijälaskureissa oli vikoja vuonna 2019. Nuoriso- ja liikuntajohtajan arvion mukaan kävijämäärä ei ole pienentynyt vuodesta 2018.

^{****)} Sisältää vain Sauvosaaren, Karihaaran ja Paavonkarin kenttien kävijät

Lähteet: Kemien kaupunki: Tilastollinen vuosikirja 2019

Kemien kaupunki: Tietoja Kemistä 2017, Tietoja Kemistä 2018, Tietoja Kemistä 2019

Jyväskylän yliopiston ylläpitämä LIPAS tarjoaa ajantasaisen tiedon Suomen julkisista liikuntapaikoista ja virkistyskohteista avoimessa tietokannassa. Tietokannan mukaan Kemissä on 120 liikuntapaikkaa kesällä 2020 (<https://www.lipas.fi/liikuntapaikat>). Lipaksen liikuntapaikoissa ovat mukana kenttien, lähiliikuntapaikkojen, kuntoratojen ja liikuntasalien lisäksi mm. laavut ja kodat sekä kaupalliset kuntosalit.

Terveyden edistämisen palvelutarjotin

Taija Sillanpään fysioterapeutti YAMK / terveyden edistäminen -opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää uusi toimintamalli yli 16-vuotiaiden kuntalaisten omaehtoisen terveyden edistämisen tukemiseen Kemien kaupungin alueella. Opinnäytetyöhön liittyvän kehittämishankkeen aikana kuntalaiset ja avaintoimijoiden edustajat esittivät toiveita siitä, millaista tukea omaehtoiseen terveyden edistämiseen tulisi olla olemassa. Toiveista kävi ilmi, että tieto olemassa olevista palveluista ei tavoita kaikkia kuntalaisia ja toimijoita. Tämän perusteella rakennettiin yhteistyössä Kivalo-opiston kanssa terveyden edistämisen palvelutarjotin, joka vastaa jo olemassa olevilla resursseilla omaehtoisen terveyden edistämisen tuen tarpeeseen Kemien kaupungin alueella.

Palvelutarjottimen avulla kuntalaisia osataan ohjata ja he osaavat itse ohjautua tarvittavan tuen piiriin. Palvelutarjotin on saatavilla sähköisenä versiona Kivalo-opiston internetsivuilla:

https://asiakas.kotisivukone.com/files/kivaopisto.kotisivukone.com/Kivalo-opisto/Terveystuen_edistamisen_palvelutarjotin-Kemi.pdf

Sähköisen palvelutarjottimen otsikkolinkit johtavat kunkin avaintoimijan omille internetsivuille tarkempaa tiedonhakua varten.

1.7 YHTEENVETO INDIKAATTOREISTA

Kemi saa vuonna 2019 TEAviisarilla mitattuna terveydenedistämisasiivisuudesta 66/100 pistettä (<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>). Vuotta aiemmin Kemien saamat pisteet olivat 64/100. Kulttuuri saa Kemissä terveydenedistämisasiivisuudesta hyvän tuloksen, mutta kaikilla muilla osaluilla (kuntajohto, perusopetus, lukiokoulutus, liikunta ja perusterveydenhuolto) on parannettavaa.

Talous ja elinvoima: Kemien lainakanta on vertailukuntiin nähden korkea ja noususuuntainen. Väkiluvun ennustetaan jatkavan vähenemistään tulevaisuudessa. Työikäisten osuus väestöstä laskee edelleen ja ikäihmisten osuus väestöstä nousee. Ulkomaan kansalaisten osuus Kemien väestöstä on kääntynyt laskuun. Taloudellinen huoltosuhde on parantunut Kemissä viime vuosina työllisten osuuden kasvaessa, mutta on vertailukuntia heikompi. Väestöllinen huoltosuhde on puolestaan noususuuntainen eli heikentynyt, mutta ei eroa vertailukunnista.

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet: Vuoden 2019 hyvinvointiraportin hälyttävimmät kohdat Kemissä ovat lasten pienituloisuusaste ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä, jotka molemmat ovat Kemissä vertailukuntien korkeimpia ja noususuuntaisia. Perheiden hyvinvointi näyttää lastensuojelun tarpeen lisääntymisen perusteella edelleen huonontuneen. Perheiden ongelmiin pitäisi pystyä puuttumaan nykyistä aiemmin, ja sijoitusten lasku edellyttäisi panostusta ehkäisevään työhön. Sosiaali- ja terveystoimialalla ja sivistystoimialalla valmistellaan parhaillaan perhekeskustoimintamallin ja kasvun ja oppimisen tuen keskuksen käynnistämistä yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Huolestuttavaa on kouluterveydenhuollon käyntien määrä/1 000 7–18-vuotiaista, mikä on Kemissä vertailukuntien alhaisin ja laskenut viime vuonna. Lastenneuvolan käyntien määrä ja lasten päivähoidossa olleiden 3–5-vuotiaiden osuus ovat sen sijaan Kemissä vertailukuntien suurimpia ja suurempia kuin koko maassa keskimäärin.

Nuoret ja nuoret aikuiset: Nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla hälyttävien indikaattori on alle 25-vuotiaille tehtyjen raskaudenkeskeytysten määrä, joka on kääntynyt Kemissä nousuun ja on vertailukuntien suurimpia. Nuorisotyöttömien osuus on Kemissä vertailukuntien korkein ja huomattavasti suurempi kuin koko maassa keskimäärin, mutta laskenut viime vuosina. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja ja päihteiden vuoksi vuodeosastohoidossa olleita nuoria ja nuoria aikuisia Kemissä on ollut suunnilleen saman verran kuin koko maassa keskimäärin. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan kemiläisten nuorten tupakointi on vähentynyt mutta nuuskaaminen lisääntynyt. Meri-Lapin alueen huolestuttava huumetilanne näkyy siinä, että nuoret kokevat, että omalla paikkakunnalla on helppo hankkia huumeita.

Työikäiset: Työikäisillä hälyttävien indikaattori on mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat, joiden määrä on nousussa ja joita Kemissä on vertailukuntia enemmän. Myös vaikeasti työllistyvien osuus 15–64-vuotiaista on Kemissä suurempi kuin vertailukunnissa tai koko maassa. Työllisyystilanne on kuitenkin parantunut ja rakennetyöttömien määrä vähentynyt vuosina 2016–2019. Kemissä on vertailukuntia enemmän työkyvyttömyyseläkettä saavia 25–64-vuotiaita, mutta osuus on laskusuuntainen.

Ikäihmiset: Omaishoidon tuen peittävyys on noussut Kemissä ja on suurempaa kuin vertailukunnissa ja koko maassa keskimäärin. Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavanikäisistä kääntyi Kemissä nousuun vuonna 2018 aiempien vuosien hyvän kehityksen jälkeen. Osuus ei kuitenkaan eroa merkittävästi koko maan keskiarvosta. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen 65 vuotta täyttäneiden osuus ja

ikäntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden osuus ovat Kemissä vertailukuntien keskitasoa.

Kaikki ikäryhmät: Asukkaiden sairastavuus on Kemissä huomattavan korkea Kelan ja THL:n sairastavuusindekseillä mitattuna. Sairausindeksiä Kemissä nostavat erityisesti tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja mielenterveyden ongelmat. Asukasta kohti laskettu toimeentulotuen määrä on jatkanut Kemissä laskuaan, mutta on yhä vertailukuntien korkein ja korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus oli Kemissä Suomen kunnista kuudenneksi suurin vuonna 2019.

HYVINVOINTISUUNNITELMA 2017-2021

2 Hyvinvointisuunnitelma osana kaupunkistrategiaa

Hyvinvointisuunnitelma 2017–2021 toteuttaa Kemin kaupunkistrategiaa 2030 (Kaupunginvaltuusto 11.6.2018 § 76) ja sen avulla pyritään strategisiin päämääriin: hyvinvoivat asukkaat, sujuva arki ja vetovoimainen kaupunki.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt hyvinvointisuunnitelman 2017–2021 tavoitteet ja toimenpiteet 29.1.2018 § 8. Toimialat täyttävät hyvinvointisuunnitelmaan toimenpiteet vuosittain talousarviossa yhtä aikaa strategian toimenpidesuunnitelman kanssa. Hyvinvointisuunnitelman vuoden 2019 toimenpiteistä on raportoitu Toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä 2019: <https://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2020/06/Toimintakertomus-ja-tilinpaatos-kv-150620.pdf>.

STRATEGINEN PÄÄMÄÄRÄ	HYVINVOIVAT ASUKKAAT
Tavoite	Hyvinvointisuunnitelman 2017-2021 toimenpiteet (KV 29.1.2018 § 8)
KAUPUNKISTRATEGIA 2030: Työllisyysasteen nostaminen	
HYVINVOINTISUUNNITELMA 2017-2021: Työllisyyden edistäminen	-Työllisyys Hankkeet -Työ- ja toimintakyvyn arviointi
KAUPUNKISTRATEGIA 2030: Tasaisesti jakautunut hyvinvointi sekä asukkaiden osallisuus ja yhteisöllisyys	
HYVINVOINTISUUNNITELMA 2017-2021: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen	-Selvitetään syrjäytymisen syyt, mahdollisuudet vaikuttaa niihin, jonka jälkeen toimenpide-ehdotukset -Kemikammari -toiminta -Kaikki toimialat tekevät aitoa yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa -Arjen turvaa -toimintamalli
Lasten ja varhaisnuorten hyvinvoinnin paraneminen	-Varhaisessa vaiheessa varhaisnuorten ja lapsiperheiden tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen järjestäminen -Toimiva lapsi- ja perhetyö -Perhekeskustoiminta -Lapsiperheiden pienituloisuuden syiden selvittäminen ja toimenpide-ehdotukset selvityksen kautta -Kulttuuri- ja liikuntakasvatussuunnitelmien toteuttaminen -Liikkuva koulu -toiminta osaksi arkea lukiolaisiin saakka -6-7-vuotiaat kouluterveydenhuollon piiriin
Nuorten hyvinvoinnin paraneminen	-Nuorten elämänhallinnan parantaminen ja liikunnan lisääminen -Kemin Kohtaamo - nuorten työllisyyden ja hyvinvoinnin edistäminen -hanke
Terveellisten elämäntapojen edistäminen	-Kuntalaisten aktivointi omaehtoiseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen -Koko Kemi Liikkuu -hanke -Teemakävelyjen ja massaliikuntatapahtuman järjestäminen -Sauvosaaren liikunta-alueen kehittäminen koko Kemin liikunta-alueeksi -Liikuntapaikkaselvitys -Työmatkaliikunnan edistäminen -Takajärven ulkoilureitit
Teollisuustyön vaikutusten selvittäminen kuntalaisten terveyteen	-Selvitetään teollisuustyön vaikutukset (ympäristö, ilmanlaatu, vuorotyö) kuntalaisten terveyteen
Ikäihmisten hyvinvointi ja sujuva arki	-Ikäihmisten kotona asumisen tukeminen -Omaishoidon edellytysten parantaminen -Kemikammarin senioripalvelupiste -Palveluasumisen, tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon paikkojen määrällinen ja laadullinen kehittäminen tarpeen mukaisesti -Vapaa-ajan palvelut ikäihmisille
STRATEGINEN PÄÄMÄÄRÄ	SUJUVA ARKI
Tavoite	Hyvinvointisuunnitelman 2017-2021 toimenpiteet (KV 29.1.2018 § 8)
KAUPUNKISTRATEGIA 2030: Esteettömyys ja saavutettavuus	
HYVINVOINTISUUNNITELMA 2017-2021: Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen	-Esteettömyyden ja palvelujen saavutettavuuden parantaminen
STRATEGINEN PÄÄMÄÄRÄ	VETOVOIMAINEN KAUPUNKI
Tavoite	Hyvinvointisuunnitelman 2017-2021 toimenpiteet (KV 29.1.2018 § 8)
KAUPUNKISTRATEGIA 2030: Vetovoimaiset asuinalueet, kilpailukykyinen yritys ympäristö ja viihtyisä kaupunkiympäristö	
HYVINVOINTISUUNNITELMA 2017-2021: Lasten ja varhaisnuorten hyvinvoinnin paraneminen	-Liikenneturvallisuuden parantaminen

Kulttuuripalvelut hyvinvointisuunnitelman toteuttajana

Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia. Kulttuuritarjonta on Kemin kaupungissa erittäin monipuolista. Kemin kulttuuriosasto on laatinut yksityiskohtaisen selvityksen tarjoamistaan palveluista, joilla se toteuttaa omalta osaltaan kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa: <https://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2020/08/Kulttuuripalvelut-hyvinvointisuunnitelman-toteuttajana-2019-valmis-1.pdf>. Kulttuurikeskuksen tapahtumavuosikello on selvityksen liitteenä.

Poikkihallinnollinen yhteistyö

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on laaja-alainen tehtävä ja edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä. Hyvinvointisuunnitelman läpäisevä toimintaperiaate on poikkihallinnollinen yhteistyö. Kaikki toimialat – keskusvirasto, sivistystoimiala, musiikkitoimi ja vapaa sivistystyö, sosiaali- ja terveystoimiala sekä tekninen toimiala – tekevät yhteistyötä toistensa kanssa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Järjestöyhteistyö

Kaupungin tärkeitä kumppaneita hyvinvoinnin edistämässä ovat Ammattiopisto Lappia, Lapin ammattikorkeakoulu, Meriva sr, Kemin seurakunta, Liikenneturva, Pohjoisen yhteisöjen tuki – Majakka ry ja muut kolmannen sektorin toimijat.

Kaupungin järjestöyhdyshenkilö kartoitti kaupungin ja järjestöjen välistä yhteistyötä vuonna 2019. Kaupungin kaikilla toimialoilla tehdään paljon yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Tähän tekstiin on nostettu vain muutama esimerkki. Yhteistyötä järjestöjen kanssa tehdään paljon mm. tapahtumien järjestämisessä erityisesti kulttuuriosastolla mutta myös muilla toimialoilla. Esimerkiksi Seniorimessut järjestetään vuosittain oppilaitosten, järjestöjen, Kemin kaupungin ja Keminmaan kunnan yhteistyönä. Ikäihmisten palveluissa yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa tehdään siten, että eri järjestöt käyvät palvelutaloilla vierailmassa ja järjestämässä toimintaa. Vihreä ja kestävä Kemi -hankkeen sosiaalinen keittiö –toiminnassa yhteistyötä tehtiin vuonna 2019 useiden eri järjestöjen kanssa. Järjestöjen kanssa pidetyissä tapaamisissa valmistettiin kaupungin kasvisravinto-ohjaajan johdolla ruokaa ja aterioitiin yhdessä. Lastenkulttuurikeskuksessa tehdään vauvakerhoyhteistyötä Kemin MLL:n ja Toivola-Luotola Setlementti ry:n kanssa. Liikuntapalveluissa toimitaan tiiviissä yhteistyössä urheiluseurojen kanssa ja pidetään järjestötoimijoille mm. seurafoorumeita. Pohjan Jousi ry järjesti jousiammuntakerhon Kivikon ja Syväkankaan koulujen 5.- ja 6.-luokkalaisille lukuvuonna 2019–2020. Kaupungin yhdyskuntatekniikassa myönnetään lupia alueiden käyttöön tapahtumien järjestäjille ja tehdään mm. siivousyhteistyötä urheiluseurojen, eläkeläisjärjestöjen ja asukas yhdistysten/korttelitoimikuntien kanssa ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi.

Kemin kaupungin työllisyyspalvelut edistää järjestöjen työllistämismahdollisuuksia myöntämällä Kemi-lisää palkkauskustannuksiin, neuvomalla työnantajavollisuuksissa ja auttamalla järjestöjä rekrytoinnissa. Järjestöjen kanssa voidaan myös tehdä kuntouttavan työtoiminnan järjestämissopimuksia. Työllistämisen kautta järjestöt saavat resursseja toimintansa ylläpitämiseen ja työnhakijat työtä ja osaamisensa vahvistamista. Järjestöyhteistyö on myös osa kaupungin elinvoiman edistämistä.

Kemin kaupunki myöntää vuosittain avustuksia rekisteröidyille yleishyödyllisille yhdistyksille ja järjestöille. Avustusohjeet löytyvät kaupungin internet-sivuilta:

<https://www.kemi.fi/kaupunki-ja-hallinto/asiointi/jarjestoyhteisty/avustusohjeet/>

Pohjoisen yhteisöjen tuki – Majakka ry on alueen yhdistysten yhteinen edunvalvonta- ja kehittämisorganisaatio, joka kehittää yhdistystoimintaa ja edistää kuntalaisten hyvinvointia. Yhdistys pitää Kemissä yllä Meri-Lapin järjestökeskusta, joka on kaikille avoin kohtaamispaikka ja tietokeskus. Järjestökeskuksessa järjestetään kokouksia, koulutuksia, ryhmiä, luentoja ja tapahtumia (<http://www.jarjestotieto.fi/majakka-ry>). Kemissä toimii heinäkuussa 2020 yhteensä 476 yhdistystä (<http://www.jarjestotieto.fi/yhdistysnetti/hae-yhdistystae>), joista huomattavalla osalla on hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää osaamista. Alueen yhdistyksistä löytyy tietoa www.jarjestotieto.fi/yhdistysnetti -sivustolta.

Kemin kaupunki ja Pohjoisen yhteisöjen tuki – Majakka ry järjestivät Kemin alueella toimiville järjestöille kaksi toimijatapaamista vuonna 2019. Tapaamisissa käsiteltiin mm. järjestöjen tila-asioita, järjestötyöllistämistä sekä järjestö-kuntayhteistyötä. Meri-Lapin järjestökeskuksen tiloissa pidettyyn syksyn toimijatapaamiseen (29.10.2019) saapui lähes 50 järjestöjen edustajaa.

Kemin kaupungin hyvinvointityöryhmän edustaja/järjestöyhdyshenkilö on osallistunut STEA:n (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus) avustusta saavien järjestöjen tapaamisiin Kemissä vuodesta 2018 alkaen. Vastavuoroisesti järjestöjen edustaja saatiin mukaan kaupungin hyvinvointityöryhmän kokouksiin vuodesta 2019 alkaen (KH 25.3.2019 § 104).

Kaikille avoin kohtaamispaikka Kemikammari on hyvä esimerkki kaupungin ja Meriva-säätiön yhteistyöstä. Kemikammarin henkilökuntaan kuului vuonna 2019 Meriva sr:n STEA-rahoitteisessa toiminnassa olevien lisäksi kaupungin geronomi, työllisyyspalveluiden työntekijä ja kulttuuriosaston työntekijä. Kemikammarin toiminnalla edistettiin kuntalaisten sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Ohjelmassa oli runsaasti liikkumista, yhdessä tekemistä ja olemista sekä tietoa hyvinvointia lisäävistä asioista. Toiminnalla vähennettiin kemiläisten yksinäisyyttä ja lisättiin yhteisöllisyyttä. Palveluneuvontaa annettiin niin ikäihmisille kuin työikäisillekin. Kemikammarissa oli vuonna 2019 erilaisia hyvinvointia lisääviä ryhmiä oli 345, joissa kävijöitä 2917. Luentoja eri aiheista oli 51, joihin osallistui 452 henkeä. Lisäksi järjestettiin erilaisia tapahtumia, joihin osallistui 2800 henkeä. Kemikammarin yhteistyö Kemin kaupungin kanssa on tiivistä, koska samassa tilassa toimii kaupungin senioripalvelupiste. Vuonna 2019 erityisyhteistyötä tehtiin Koko Kemi Liikkuu -hankkeen kanssa, heiltä kävi viikoittain henkilö vetämässä jumppaa. Myös yhteistyö kaupungin Vihreä ja kestävä Kemi -hankkeen kanssa alkoi: Kemikammarilla tehtiin yhdessä ruokaa ylijäämäruoista. Kemikammarin kävijöiden kanssa vierailtiin kaupungin museoissa, kirjastossa ja liikuntapalveluissa. Sosiaalitoimi ja työllisyyspalvelut jalkautuivat puolestaan Kemikammariin.

STEA:n rahoittamaa toimintaa järjestää Kemissä myös Suomen Punaisen Ristin Ruokaa & Kohtaamisia -hanke (2018-2020), jonka tavoitteena on kehittää uusi Punaisen Ristin ystävötoiminnan muoto ruoka-avun saajien auttamiseksi ja vahvistaa Suomen Punaisen Ristin ruoka-apuun turvautuvien henkilöiden, erityisesti miesten, toimijuutta ja toimintakykyä, lisätä heidän osallisuuttaan ja parantaa elämänlaatua. Lapin piirin alueella hankkeen toimintaa aloitettiin Kemissä vuoden 2019 alussa edellisvuonna järjestetyn ideointityöpajan ja ystävötoiminnan peruskoulutuksen jälkimainingeissa. Toinen ystävökurssi järjestettiin helmikuussa yhteistyössä SPR Keminmaan osaston kanssa. Vapaaehtoisia on ollut alusta saakka aktiivisesti mukana kolme henkilöä, joiden lisäksi mukana on ollut satunnaisesti saman verran muita henkilöitä. Toimintaa lähdettiin rakentamaan yhdessä vapaaehtoisten kanssa ideointipalaverissa ja jalkautumalla ruokajakeluun

tekemään kyselyä suunnitellun ryhmätoiminnan sisällöstä. Kerho Kotoisa aloitti toimintansa maaliskuussa Botnia 24h:lta vuokratuissa tiloissa Mäntylässä ja kokoontui siellä viisi kertaa. Syksyllä kerho muutti keskustaan Yhdessä ry:n klubitalolle ja kokoontui siellä seitsemän kertaa. Yhteensä vuoden 2019 aikana kerhoon osallistumisia oli 81 noin parinkymmenen henkilön toimesta, sisältäen vapaaehtoisten osallistumisen. Lisäksi järjestettiin erilaisia retkiä ja tempauksia:

- kesäretki kotieläinpuisto Arkadiaan (19 hlöä osallistui)
- ulkoilmatapahtuma Elorieha (n. 40 hlöä), yhteistyössä Yhdessä ry, Koko Kemi Liikkuu ja Vihreä Kemi -hankkeet (Kemin kaupunki) ja Touri miehille -hanke (Lapin ammattikorkeakoulu)
- hävikkiruokaviikon soppajakelu SPR:n ruokajakelussa, yhteistyössä Vihreä Kemi -hanke
- miesten viikon elokuvatapahtuma (32 hlöä), yhteistyössä Touri miehille -hanke
- Alueellinen asiantuntijaryhmä kokoontui Kemissä 2 kertaa, lisäksi hanke on mukana STEA-rahoitteisten toimijoiden verkostossa Kemissä.
- Hankesuunnittelija esitteli toimintaa yhdessä vapaaehtoisten kanssa Kemissä järjestötietopisteellä (2 krt), Kemikammarin tapahtumassa sekä ruoka-avun vapaaehtoisille suunnatussa koulutuspäivässä.

3 Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi Kemin kaupungin päätöksenteossa otettiin käyttöön kaupunginhallituksen päätöksellä 26.3.2018 § 129.

Muita hyvinvoinnin edistämistä tukevia ohjelmia ja suunnitelmia ovat:

Kemin kaupunki, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2018 – 2021.

<http://dynasty.kemi.fi/djulkaisu/kokous/20183705-5-1.PDF>

Kaupunginvaltuusto 11.12.2018 § 153

Ikäystävällinen Kemi

Kemin kaupunki, ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma 2018 – 2020

Kaupunginvaltuusto 27.8.2018 § 93

Koti Kaikille

Kemin kaupungin vammaispoliittinen ohjelma 2018 – 2020

Kaupunginvaltuusto 27.8.2018 § 92

Kemin kaupungin kotouttamisohjelma. Kaupunginvaltuusto 29.1.2018 § 7

Kemin kaupungin mielenterveys- ja päihdepalvelujen suunnitelma 2013-2020 MIEPÄS (Mielenterveys- ja päihdepalvelut siirtyivät Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirille 2018)

Kemin kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma.

Kulttuurilautakunta 21.2.2017 § 18, Koulutuslautakunta 28.2.2017 § 15

Kemin kaupunki, Kulttuuripalvelut: Harrastustakuu

Kemin kaupunki, Kulttuuripalvelut: Harrastustakuu, Kolmannen sektorin palveluiden tuottajia Kemissä

Kemin kaupungin liikuntakasvatussuunnitelma (valmistuu vuonna 2020)

Lapin liikenneturvallisuussuunnitelma – liikennekasvatus ja liikkumisen ohjaus

https://www.motiva.fi/files/15693/Rovaniemi_Lapin_liikennekasvatussuunnitelma_raportti.pdf

Meri-Lapin kansalaisjärjestöstrategia ”Yhdessä innostuen – rohkeasti kehittäen”

<https://www.xn--jrjsttieto-l8a3v.fi/images/Tiedostot/Meri-Lapin%20kansalaisj%C3%A4rjest%C3%B6strategia.pdf>

Meri-Lapin kansalaisjärjestöstrategian ”Luovalla kumppanuudella” toteutussuunnitelma 2018-2022

https://www.xn--jrjsttieto-l8a3v.fi/images/201903_merilapin_jarjestostrategia_majakka_totetus.pdf

Indikaattorikuvien tulkinta

Ympyrän sisällä eli Muutos-sarakkeessa oleva luku ilmaisee indikaattorin arvon muutosta vuoden takaiseen arvoon verrattuna. Luku ilmaisee suhteellista, prosentuaalista muutosta. Mikäli luku on positiivinen, indikaattorin saama arvo on kasvanut. Mikäli luku on negatiivinen, indikaattorin saama arvo on pienentynyt. Muutoksen voimakkuutta ilmaisee myös ympyrän kehän vahvuus. Mitä paksumpi ympyrän kehä on, sitä suurempi on muutos verrattuna edellisen vuoden arvoon.

Ympyrän vieressä oleva viivakuvaaja on Suunta-sarake, joka havainnollistaa viimeisimpiä saatavilla olevia indikaattoriarvoja (esim. prosentteina, lukumäärinä tai indekseinä) sekä niiden kehitystä. Kuvaajaan on kunkin indikaattoriarvon yhteyteen merkitty myös vuosi. Kuvaajan väri määräytyy samalla tavalla tapahtuneen muutoksen ja indikaattorin arvotuksen perusteella kuin Muutos-sarakkeessa olevan ympyrän kehän väri:

- Vihreä kuvaaja/ympyrän kehä = muutos myönteinen asia
- Punainen kuvaaja/ympyrän kehä = muutos kielteinen asia
- Harmaa kuvaaja/ympyrän kehä = muutos ei myönteinen eikä kielteinen (indikaattoria ei ole arvotettu)

Kysymysmerkki tarkoittaa, että tietoa ei ole saatavilla.

Vertailu-sarakkeessa näkyvät palkkeina oma kunta sekä vertailuun valitut kunnat ja alueet. Luvut ilmaisevat indikaattorin arvoja vertailukunnissa ja -alueilla. Oman kunnan ja vertailukuntien paikat määräytyvät niiden indikaattoriarvojen perusteella.

Vertailuorganisaation vertailupalkin pituus määräytyy indikaattoriarvojen eron suuruuden mukaan. Palkki piirretään täysimittaisena sille vertailuorganisaatiolle, jonka ero omaan kuntaan on kaikkein suurin. Muiden vertailuorganisaatioiden palkkien pituudet suhteutetaan tälle välille lukuarvonsa mukaisesti. Mikäli oman kunnan ja vertailuorganisaation indikaattoriarvojen ero on yli kymmenkertainen, palkkia ei piirretä, mutta indikaattoriarvo vertailuorganisaation kohdalla kuitenkin näytetään.

Vertailupalkkien värit kertovat vertailukunnan tilanteesta suhteessa omaan kuntaan seuraavasti:

- Vihreä palkki = vertailukunnan tilanne on vähintään 10 prosenttia parempi kuin omassa kunnassa
- Punainen palkki = vertailukunnan tilanne on vähintään 10 prosenttia huonompi kuin omassa kunnassa
- Keltainen palkki = vertailukunnan tilanne ei ole huonompi eikä parempi kuin omassa kunnassa (ero alle 10 prosenttia)
- Harmaa palkki = indikaattoria ei ole arvotettu (indikaattorin saamaa arvoa ei ole määritelty myönteiseksi eikä kielteiseksi asiaksi)

Lähde: FCG & Kuntaliitto (2017). Sähköinen hyvinvointikertomus (SHVK), Vaikutusten ennakoarviointi (EVA) – Ohje sähköisten työvälineiden käyttöön.